

MELAND KOMMUNE

Økonomiplan 2017 - 2020

Framlegg frå rådmannen oppdatert 30. okt 2016

Innhald

1	Innleiande kommentarar	3
2	Utvikling i folketal og prognose for økonomiplanperioden	4
2.1	Prognose for folketalsutviklinga 2017 - 2020.....	4
2.2	Aldersfordeling og demografi.....	4
3	Statsbudsjettet for 2017 – konsekvensar i økonomiplanperioden	6
4	Prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune.....	7
5	Økonomiske nøkkeltal Meland kommune 2014 og 2015.....	7
5.1	Inntektsnivå	8
5.2	Administrasjon 2015.....	8
5.3	Skule	8
5.4	Barnehage.....	9
5.5	Pleie og omsorg	10
5.6	Helse	11
5.7	Utvikling i kostnadar for tenestoområda 2014 - 2016	11
6	Innteks- og utgiftsrammer i økonomiplanperioden.....	12
6.1	Prognosemodell skatt og rammetilskot	12
6.2	Renter, avdrag og utvikling i langsiktig gjeld	13
6.3	Innteks- og utgiftsrammer	15
6.4	Rådmannen sitt framlegg til prioritering av nye tiltak	15
7	Kommentarar frå tenestoområda til prioriteringar, og til framtidige utfordringar	17
7.1	Stabar, administrative støttefunksjonar og større interkommunale samarbeid	17
7.2	Barnehagedrift.....	18
7.2.1	Tilskot til private barnehagar.....	18
7.2.2	Kommunal barnehagedrift	19
7.2.3	Driftstiltak barnehage – private og kommunal drift.....	19
7.3	Skulane i Meland	20
7.3.1	Elevtalsutvikling og utvikling i talet på klassar i økonomiplanperioden.....	20
7.3.2	Felles ressursfordelingsmodell for grunnskulen i Meland.....	22
7.3.3	Grasdal skule.....	23
7.3.4	Meland Ungdomsskule	23
7.3.5	Sagstad skule	24
7.3.6	Rosslund skule	24
7.3.7	Vestbygd skule.....	24
7.4	Kommentarar til tiltak og prioriteringar innan Helse	25
7.5	Kommentarar til tiltak og prioriteringar innan NAV.....	27
7.6	Kommentarar til tiltak og prioriteringar innan Barnevern	28
7.7	Tiltak og prioritering innan pleie- og omsorg.....	29
7.7.1	Meland Sjukeheim.....	29
7.7.2	Heimetenesta	30
7.8	Tiltak og prioritering innan kultur	32

7.9	Plan, utvikling og kommunalteknikk.....	33
7.9.1	Organisering	33
7.9.2	Utfordringar ved Plan, utbygging og kommunalteknikk	33
7.9.3	Innspel til økonomiplan 2017 – 2020	34
7.10	Kyrkja	35
8	Investeringar.....	37
8.1	Ordinære investeringar der renter og avdrag må dekkjast over drift.....	37
8.1.1	IKT	38
8.1.2	Teknisk	38
8.1.3	Kyrkja	39
8.1.4	Skular og barnehage	39
8.1.5	Helse, sosial og omsorg	40
8.1.6	Kultur/næring	41
8.1.7	Andre bygg.....	41
8.2	Kommentarar til investering i sjølvkostprosjekt – Vassverk og Avlaup.....	42
8.2.1	Vatn	42
8.2.2	Avlaup.....	43
8.3	Oppsummering investeringar	44

1 Innleiande kommentarar

Utviklinga for Meland kommune ser ut til å fortsette som han har gjort dei siste åra, men høg folkevekst og stort tempo i bustadbygginga. Dermed er det behov for stadig utvikling og utviding av det kommunale tenestetilbodet. Vi er i gong med store utvidingsprosjekt på Grasdalen og Sagstad skular, vi planlegg bygging av ny stor kommunal barnehage, vi har behov for å auke tale på kommunale bustader, og vi skal investere betydeleg summar innan vatn og avløp dei kommande åra.

Kommunestyret har gjort vedtak om samanslåing med Radøy og Lindås kommunar, og arbeidet med å planlegge og iverksette denne samanslåinga vil prege arbeidet både politisk og administrativt i økonomiplanperioden. Vi legg i det etterfølgjande fram ein økonomiplan som inkluderer tal for 2020, vel vitande om at vi dette året ikkje lenger er eigen kommune. Tala for 2020 er såleis berre ein illustrasjon på kva økonomiske rammer vi ville hatt til eigen drift dersom vi fortsatt skulle vere eigen kommune.

Økonomiplanarbeidet har vore ekstra utfordrande fordi regjeringa i vår gjennom kommuneproposisjonen presenterte omlegging av inntektssystemet på fleire område, noko som gjorde det vanskeleg å berekne alle konsekvensane av omlegginga innan statsbudsjettet for 2017 vart lagt fram 6. oktober. Etter budsjettframlegget vart det klart at forventna inntektsreduksjon som følgje av omlegginga av inntektssystemet vert netto kr. 6,9 mill.

Som det vert peika på i kapittel 6 er det store utfordringar med å snu trenden med relativt stor auke i aktivitetsnivå og utgiftsnivå i tenesteytinga medan veksten i inntekter har vore mindre dei siste åra og vert låg også i 2017.

2 Utvikling i folketal og prognose for økonomiplanperioden

2.1 Prognose for folketalsutviklinga 2017 - 2020

Utvikling i folketal og den demografiske utviklinga er eit viktig kriterium for å berekne den forventa økonomiske utviklinga for kommunen. Folketalsutviklinga framover vil avhenge av ei rekke forhold. Slike kan vere:

- Bustadutviklinga og tilgangen på attraktive bustader i kommunen.
- Sysselsetjing og tilgang på arbeidsplassar i pendlaravstand.
- Den generelle økonomiske utviklinga.
- Kommunen sitt omdømme og korleis oppfatninga av det kommunale tenestetilbodet er.
- Nasjonale utviklingstrekk, som til dømes tilflyttinga til dei store byregionane.
- Utvikling innan samferdsle.

Berekning av skatt og rammetilskot (dei såkalla frie inntektene til kommunen) tek utgangspunkt i folketallet 1. januar i budsjettåret, medan den såkalla utgiftsutjamninga er basert på folketal og ein del andre statistiske paramenter 1. juli i året før budsjettåret. Vi bruker KS sin prognosemodell for å rekne ut forventa frie inntekter i økonomiplanperioden.

Statistisk sentralbyrå publiserte oppdaterte befolkningsprognoser for perioden 2016-2100 den 21. juni 2016, og vi bruker desse som grunnlag for inntektsberekningane. Prognosane er laga både på nasjonalt og regionalt nivå. SSB har og detaljerte framskrivingar på kommunenivå fordelt på alder. SSB ventar nasjonal folkevekst på i underkant av 1,1% i året til og med 2018, medan veksten i 2019 og 2020 er venta å verte på henholdsvis 0,95% og 0,90%. For Meland kommune reknar SSB med ein vekst i 2017 på 2,9%, 2,8% i 2018 og 2,5% i 2019. Den vedtekne kommuneplanen legg og til grunn ein årleg vekst i folketallet på 2,6% per år, og SSB sin prognose viser altså litt høgare vekst enn dette dei første åra. Følgjande tabell viser utvikling i folketal dei siste 5 åra og forventa utvikling i økonomiplanperioden:

Folketalsutvikling Meland kommune 2011 - 2020

Faktiske tal til og med 01.07.2016, prognose for 01.01.2017

Alle	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
01.01. i året	6 824	7 036	7 347	7 544	7 736	7 812	8 038	8 273	8 503	8 717
Endring i året	212	311	197	192	76	226	235	230	214	
Endr. i året %	3,1 %	4,4 %	2,7 %	2,5 %	1,0 %	2,9 %	2,9 %	2,8 %	2,5 %	
01.07 i året	6 927	7 220	7 477	7 667	7 789	7 944	8 157	8 389	8 611	
Endring frå året før	252	293	257	190	122	155	213	232	222	
Endr. i frå året før	3,8 %	4,2 %	3,6 %	2,5 %	1,6 %	2,0 %	2,7 %	2,8 %	2,6 %	

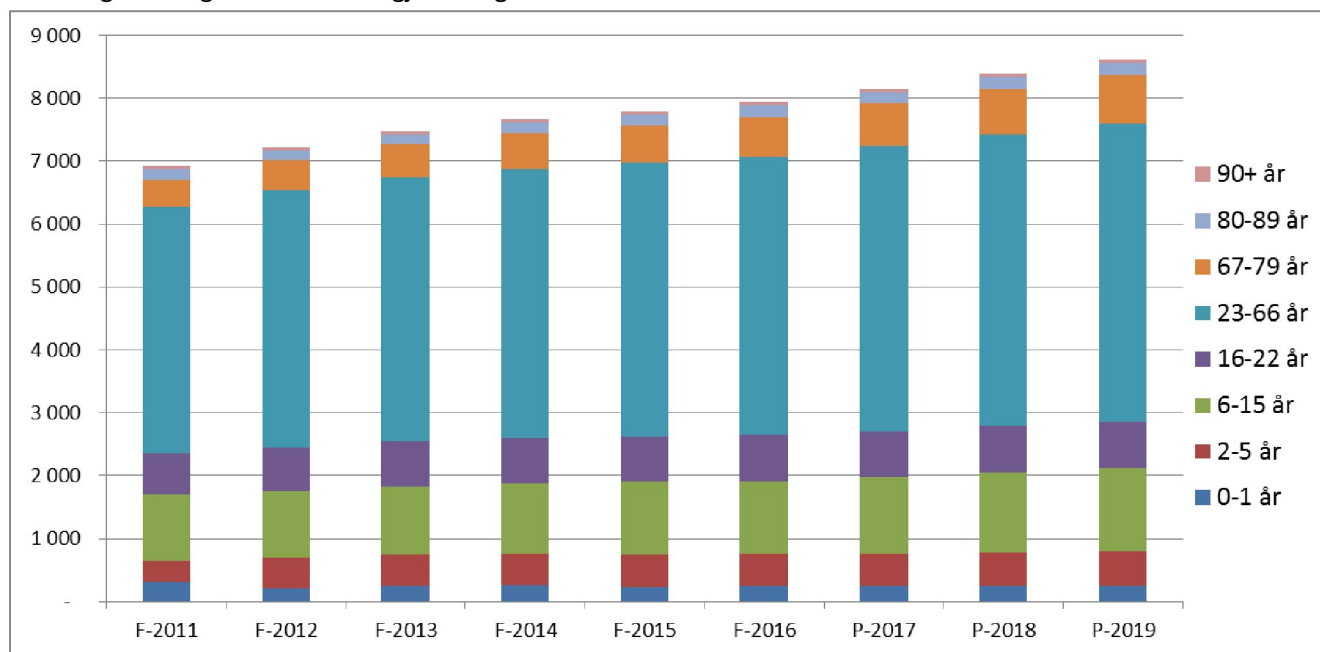
Frå 1. januar 2015 til 1. januar 2016 auka folketallet med 76 personar eller 1,0%. Dette er ein betydeleg lågare vekst enn tidlegare år. I 2014 var veksten på 2,5%, og dei 5 siste åra (2011-2015) er gjennomsnittleg folkevekst på 2,9%, som er den femte høgaste veksten hjå alle kommunar i Norge i denne perioden.

2.2 Aldersfordeling og demografi

Med nokre små justeringar er SSB sin prognose for den demografisk fordelinga av folketallet brukt i økonomiplanen. Følgjande utvikling per aldersklasse er lagt til grunn:

Alder	Faktiske tall 1. juli						Prognose 1. juli		
	F-2011	F-2012	F-2013	F-2014	F-2015	F-2016	P-2017	P-2018	P-2019
0-1 år	310	217	252	258	227	242	240	246	254
2-5 år	337	476	491	499	524	518	523	536	549
6-15 år	1 052	1 065	1 076	1 120	1 156	1 159	1 225	1 274	1 322
16-22 år	669	693	733	725	717	732	721	729	739
23-66 år	3 908	4 086	4 197	4 279	4 350	4 415	4 536	4 641	4 731
67-79 år	436	472	517	564	595	645	677	722	771
80-89 år	172	165	167	175	172	183	184	189	193
90+ år	43	46	44	47	48	50	51	52	52
Sum	6 927	7 220	7 477	7 667	7 789	7 944	8 157	8 389	8 611

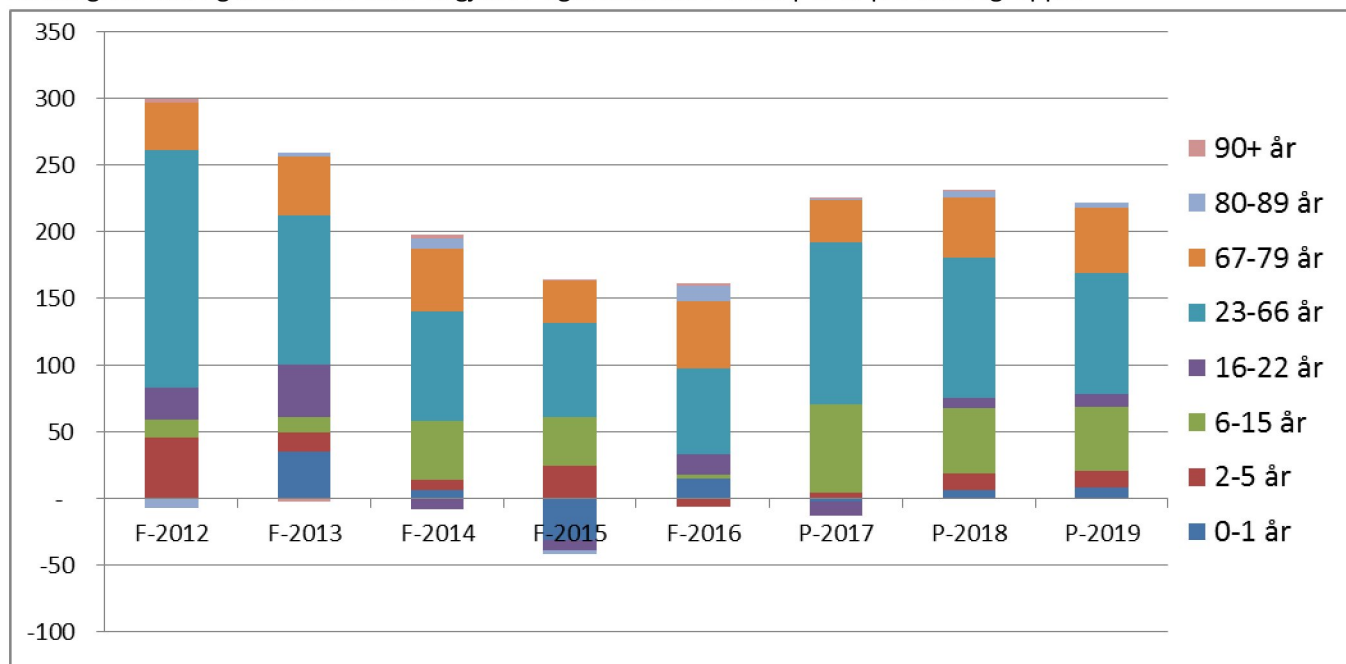
Utviklinga kan og beskrivast i følgjande figur:

Endringane frå året før er spesifisert i tabellen under:

Alder	Faktiske tal 1. juli					Prognose 1. juli		
	F-2012	F-2013	F-2014	F-2015	F-2016	P-2017	P-2018	P-2019
0-1 år		35	6	-31	15	-2	6	8
2-5 år	46	15	8	25	-6	5	13	13
6-15 år	13	11	44	36	3	66	49	48
16-22 år	24	40	-8	-8	15	-11	8	10
23-66 år	178	111	82	71	65	121	105	90
67-79 år	36	45	47	31	50	32	45	49
80-89 år	-7	2	8	-3	11	1	5	4
90+ år	3	-2	3	1	2	1	1	-
Sum	293	257	190	122	155	213	232	222
0-1 år	0,0 %	16,1 %	2,4 %	-12,0 %	6,6 %	-0,8 %	2,5 %	3,3 %
2-5 år	13,6 %	3,2 %	1,6 %	5,0 %	-1,1 %	1,0 %	2,5 %	2,4 %
6-15 år	1,2 %	1,0 %	4,1 %	3,2 %	0,3 %	5,7 %	4,0 %	3,8 %
16-22 år	3,6 %	5,8 %	-1,1 %	-1,1 %	2,1 %	-1,5 %	1,1 %	1,4 %
23-66 år	4,6 %	2,7 %	2,0 %	1,7 %	1,5 %	2,7 %	2,3 %	1,9 %
67-79 år	8,3 %	9,5 %	9,1 %	5,5 %	8,4 %	5,0 %	6,6 %	6,8 %
80-89 år	-4,1 %	1,2 %	4,8 %	-1,7 %	6,4 %	0,5 %	2,7 %	2,1 %
90+ år	7,0 %	-4,3 %	6,8 %	2,1 %	4,2 %	2,0 %	2,0 %	0,0 %
Sum	4,2 %	3,6 %	2,5 %	1,6 %	2,0 %	2,7 %	2,8 %	2,6 %

Endringane kan og beskrivast med følgjande figur som viser vekst per år per aldersgruppe:

3 Statsbudsjettet for 2017 – konsekvensar i økonomiplanperioden

Hovedprioriteringar i budsjettforslaget for Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

- Levande lokaldemokrati
- Fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor
- Eti sterkere sosialt sikkerhetsnett

For å medverke til et *levande lokaldemokrati* og styrke det kommunale velferdstilbudet, legg Regjeringa sit økonomiske opplegg for kommunesektoren til rette for at kommunene og fylkeskommunene kan tilby fleire og betre tenester.

Regjeringa gjer framlegg om ein realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2017 på 3,4 mrd. kroner regnet fra inntektsnivået i 2016 etter Stortinget si handsaming av Revidert nasjonalbudsjett 2016. Realveksten i frie inntekter er knapt 4,1 mrd. kroner. Veksten i frie inntekter er mellom anna grunngeve med satsing på rehabilitering og habilitering, rusomsorg, skulehelseteneste og helsestasjonar og tidlig innsats i grunnskolen.

Regjeringa foreslår i tillegg 650 mill. kroner i engangstilskudd til vedlikehald i kommuner på Sør- og Vestlandet. Føremålet er å medverke til økt aktivitet i regioner som er rammet av høg arbeidsløyse.

Regjeringa held fram arbeidet med å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor. Målet er *ein enklere kvardag for folk flest*. Digitalisering av offentlege tenester og arbeidsprosesser skal syte for at tilsette kan jobbe enklare og meir effektivt, og at innbyggjarane og næringsliv får gode og enkle tenester.

For meir detaljar og konkret utslag for Meland viser vi til årsbudsjette for 2017 for Meland kommune.

4 Prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune

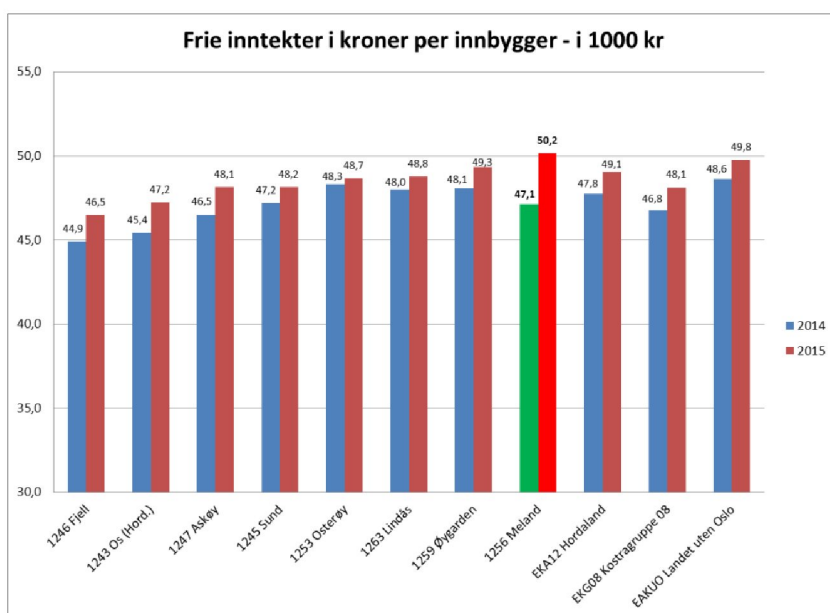
Kommunal og moderniseringsdepartementet gav i desember 2014 ut ein vegleiar til kommunane sin økonomiplanlegging. I denne tilrår departementet at kommunane etablerer gode mål og rammer for økonomiplanlegginga i kommunen. Vi gjer basert på dette framlegg om følgjande prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune:

1. Kommunen sin langsiktige planlegging skal vere basert på ein bærekraftig økonomisk utvikling som tek i vare notida sitt behov utan å stå i vegen for at framtidige generasjonar klarer å ivareta sine (generasjonsprinsippet).
2. I driftsbudsjettet skal det setjast av eit årlig eit beløp som overskot eller som eigenkapital til investeringar, slik:
 - a. Det skal avsetjast til disposisjonsfond med inntil 1,7% av driftsinntektene per år til fondet når minimum 5% av driftsinntektene.
 - b. Dersom disposisjonsfondet er meir enn 5 % av driftsinntektene, skal det avsetjast 1% av driftsinntektene til eigenfinansiering av investeringar.
3. Kommunen skal ha ein lånegjeld som er berekraftig og som tek i vare generasjonsprinsippet.
4. Kommunen sin økonomiplan for dei fire neste årene skal sjåast i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i eit perspektiv på inntil 8 år.
5. Kommunen ynskjer gjennom ein vid delegeringsfullmakt å myndiggjere rådmannen til å disponere tildelte driftsrammer på ein effektiv og god måte basert på styringssignal som kommunestyret gjev i overordna styringsdokument som kommuneplan, økonomiplan, budsjett, etc.

Vedr. punkt 2 er disposisjonsfondet per 31.12.2015 på kr 32,4 mill. eller 6,3% av driftsinntektene, inkludert vedtak om avsetning i kommunestyret den 27. april 2016 i sak om disponering av årsrekneskapen for 2015. Det skal dermed i denne økonomiplanen leggjast til grunn eit overskot på 1% som skal gå til eigenfinansiering av investeringar i økonomiplanperioden. Det bør arbeidast meir med formuleringane i pkt. 3 til 5 i prinsippa over, og administrasjonen vil komme tilbake til dette i eigen sak til kommunestyret.

5 Økonomiske nøkkeltal Meland kommune 2014 og 2015

Meland kommune har generelt låge kostnader på dei fleste tenesteområda. Nedanfor vert viktige nøkkeltal frå Kostra-databasen for driftsnivået i kommunen i 2014 og 2015 samanlikna med nokre nabokommunar, med gjennomsnitt i Hordaland, med Kostragruppe 8 og til slutt med gjennomsnitt for heile landet utanom Oslo.

5.1 Inntektsnivå

Meland kommune har som følge av ein ung befolkning over tid hatt eit relativt lågt inntektsnivå. Frå 2014 til 2015 auka frie inntekter (skatt og rammetilskot) per innbyggjar for kommunen med 6,4%, opp frå 47.141 i 2014 til 50.152 i 2015.

Til samanlikning var veksten i Hordaland på 2,7%, i Kostragruppe 8 på 2,9% og i landet utanom Oslo på 2,4%. Med større vekst enn i samanlikningskommunane ligg vi i 2015 på eit høgare inntektsnivå enn i alle samanlikningskommunane, med og høgare enn gjennomsnittet i Hordaland, i Kostragruppe 8, og i landet totalt. Veksten i Meland kommune skuldast stor auke i veksttilskot og i utgiftsutjamninga.

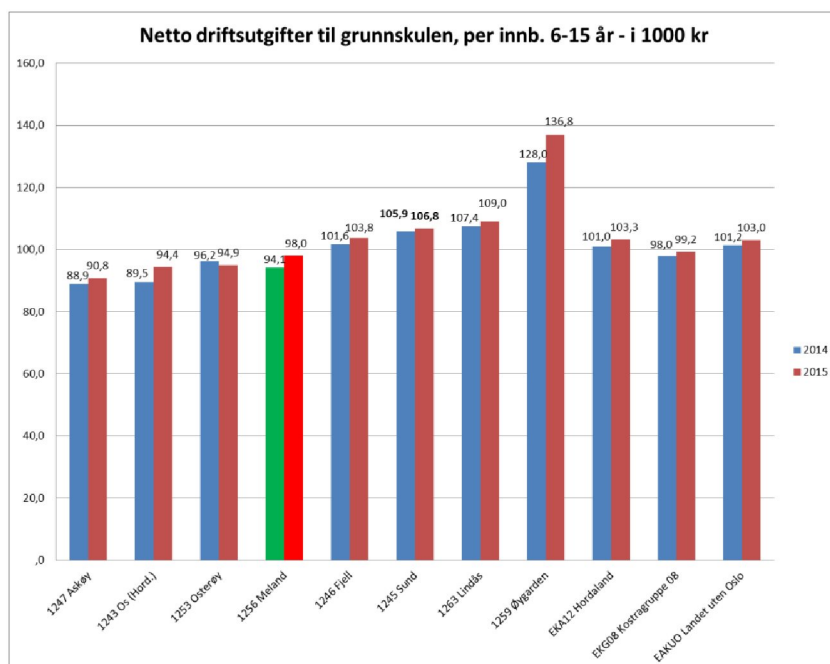
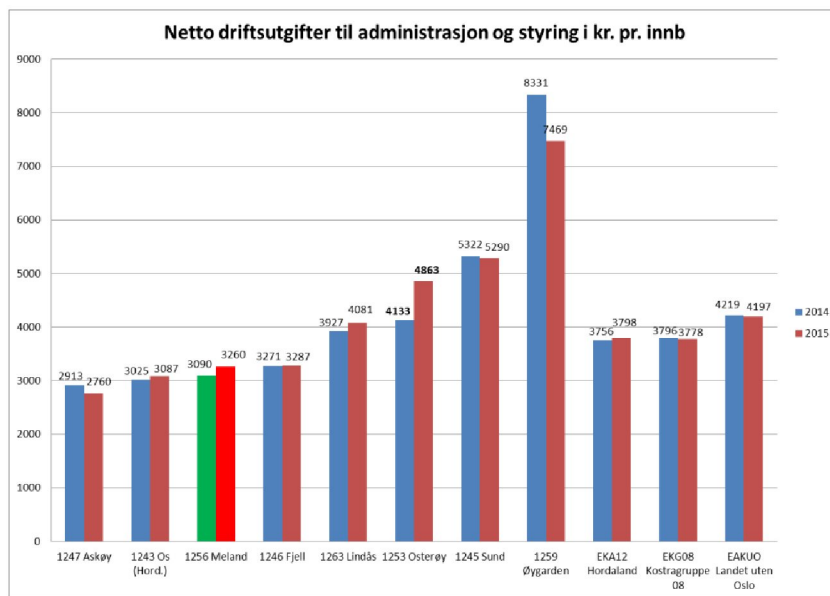
5.2 Administrasjon 2015

Netto driftsutgifter til administrasjon og styring per innbyggjar varierer ganske mykje mellom kommunane. Organisering av kommunen kan påverke korleis utgiftene vert fordelt på dei ulike tenesteområda. Også ulik praksis med omsyn til korleis ein fordeler fellesutgiftene i rekneskopen kan forklare avvik.

Meland kommune med kr 3.260,- i administrasjonskostnader per innbyggjar ligg ca. 14 % lågare enn både gjennomsnittet for Hordaland og Kostragruppe 8. Vi er 18% dyrare enn Askøy, som er billigaste samanlikningskommune. Veksten i utgifter for Meland kommune frå 2014 til 2015 er på 5,5%, som er høgare enn dei fleste vi samanliknar oss med. I Hordaland er veksten på 1,1%, og både Kostragruppe 8 og landet totalt har ein nedgang på 0,5%.

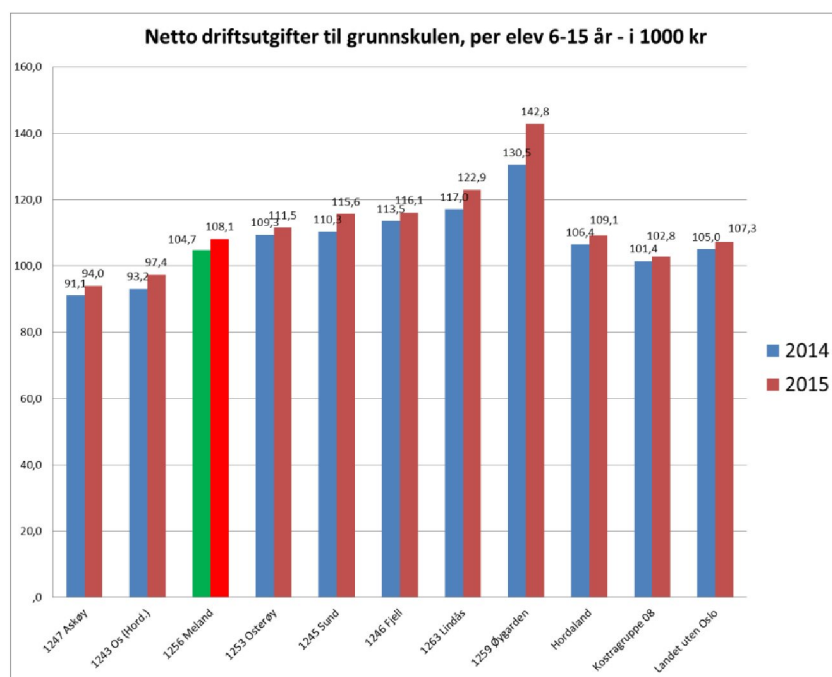
5.3 Skule

Netto driftsutgifter per born i aldersgruppa 6 – 15 år vert brukt for samanlikning av kostnadsnivået i skulen. Meland er fjerde billigaste kommune etter Askøy, Osterøy og Os med kr 98.045 per innb. 6-15 år. Meland kommune ligg ca. 5% lågare enn gj.snittet for Hordaland og 1% lågare enn Kostragr. 8. Frå 2014 til 2015 aukar kostn. per innb. 6-15 år med 4,2%, som er betydeleg over veksten i Hordaland (2,3%), Kostragr. 8 (1,2%) og i landet (1,7%).

Det er relativt stor forskjell mellom kommunane kor stor del av barna i grunnskulealder som er elevar i den kommunale skulen. Utgiftsnivået i skulen er jo i all hovudsak knytt til talet på elevar, og ikkje til talet på born i skulepliktig alder. Tabellen under til venstre viser at i Meland kommune i 2015 år 90,7% av barna i aldersgruppa 6-15 år i kommunale skular, medan landsgjennomsnittet er 96%. Justerer vi kostnad per born i skulealder til kostnad per elev, får vi samanlikningstabellen til høgre under. Denne viser i 2015 ein kostnad per elev på kr 108.100,- for Meland kommune, som er litt under gjennomsnittet i Hordaland, ein god del høgare enn i Kostragruppe 8, og litt høgare enn landsgjennomsnittet.

Andel elever i grunnskolen av kommunens innbygg, 6-15 år		
Tal i %	2014	2015
1243 Os (Hord.)	96,1	96,9
1245 Sund	96,0	92,4
1246 Fjell	89,5	89,4
1247 Askøy	97,6	96,6
1253 Osterøy	88,0	85,1
1256 Meland	89,9	90,7
1259 Øygarden	98,1	95,8
1263 Lindås	91,8	88,7
Hordaland	94,9	94,7
Kostragruppe 08	96,6	96,5
Landet uten Oslo	96,4	96,0

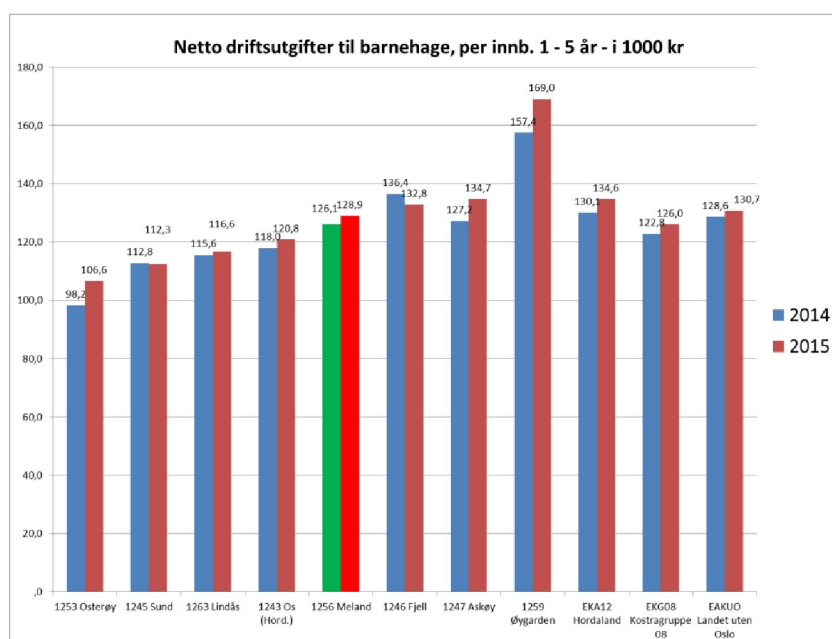

5.4 Barnehage

Netto driftsutgifter til barnehagane i forhold barn i aldersgruppa 1-5 år er eit vanleg samanlikningskriterium for kostnadsnivået i barnehagesektoren.

Meland kommune har i 2015 kr 128.934,- i kostnad per barn 1-5 år, og vi ligg med det 1,4% under landsgjennomsnittet og 4% under gjennomsnittet i Hordaland, men 2,3% høgare enn Kostragruppe 8. Vi ligg høgt i forhold til samanlikningskommunane.

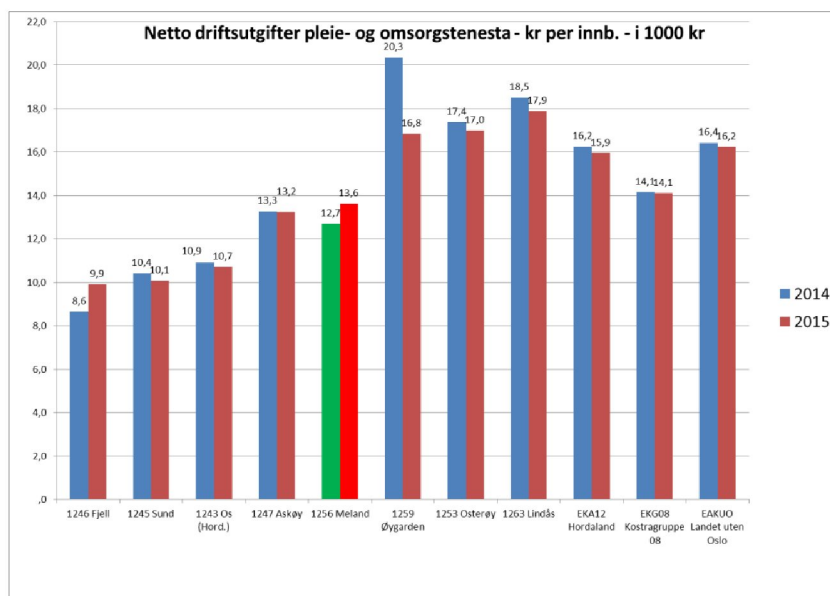
For 2014 er kostnaden korrigert for det ekstraordinære tilskotet på kr 3,1 mill som eigentleg gjeld 2013. For 2015 er ekstraordinært tilskot på kr 5,0 mill inkludert i kostnadstala.

5.5 Pleie og omsorg

Utgiftsnivå til pleie og omsorg (sjukeheimen og heimetenestene) kan målast på fleire måtar. Enklast er netto drift i forhold til innbyggjarar i kommunen. Då vil vi kome ut med låge kostnader som følgje av ein relativt ung befolkning.

Med kostnader på kr 13.614,- per innb. ligg vi litt under Askøy, men noko over Os. Vi ligg omkring 16 % under gj.snitt for landet, 14% for Hordaland og vel 5% lågare enn Kostragruppe 8.

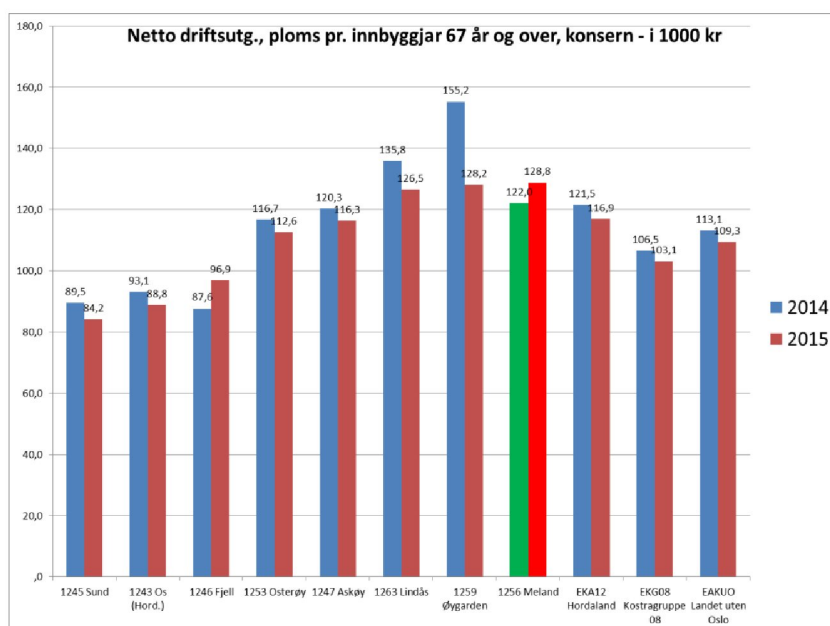

Frå 2014 til 2015 har vi ein vekst på 7,2%, som er svært høgt samanlikna med dei fleste andre. Både i Hordaland, Kostragruppe 8 og i landet total er det nedgang i kostnad per innbyggjar til Pleie- og omsorg.

Ser vi utgiftene til pleie og omsorg i forhold til innbyggjarar over 67 år får vi eit noko anna bilete. Vi meiner at dette er eit meir realistisk målegrunnlag, sjølv om vi har mange brukarar under 67 år som er inkludert i kostnadane.

Vi ligg i 2015 høgast av alle kommunane vi samanliknar oss med, og høgare enn gj. snitt i Hordaland, Kostragruppe 8 og landsgjennomsnittet.

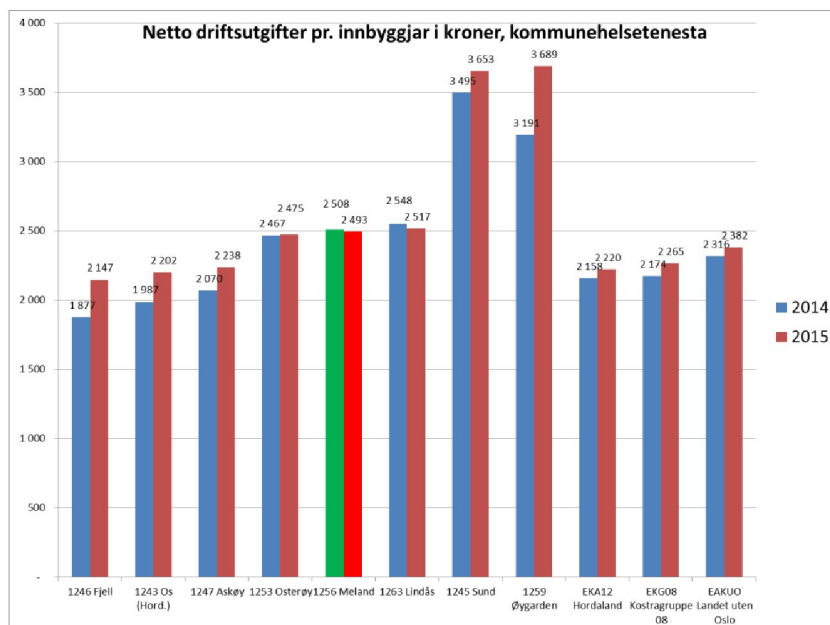
Meland kommune har ei auke frå 2014 til 2015 på 5,5%, medan dei fleste andre samanlikningskommunane har ein kostnadsreduksjon på meir enn 3%.

5.6 Helse

Utgiftene til kommunehelsetenesta i Meland kommune vart litt lågare i 2015 enn i 2014, og var kr 2.493 per innb. i 2015. Samanlikninga syner at vi ligg ca. 12% over gjennomsnittet i Hordaland og Kostra-gruppe 8, og 5% over landsgjennomsnittet.

Elles ser vi at vi ligg omtrent på nivå med nabokommunane, men noko over dei samanlikningskommunane som driv billegast.

5.7 Utvikling i kostnader for tenesteområda 2014 - 2016

Figuren nedanfor viser at sum utgifter i rekneskapen for tenesteområda i 2014 var kr 379,5 mill., kr 392,4 mill. i 2015, og er kr 421,7 mill. i budsjettet for 2016. Auken frå 2014 til 2015 er på 3,4 % og auken frå 2015 til 2016 er på 7,5%, begge inkl. pris- og lønsvekst. Lav vekst frå 2014 til 2015 skuldast reduksjon i tilskot til barnehagar og omlegging av samhandlingsreforma innan helse som gjer at ramma for helseområdet vart redusert med 6,3 mill. eller 22% frå 2014 til 2015.

Inntektsveksten frå 2014 til 2015 var på 3,2% og er budsjettet å auke med 3,9% frå 2015 til 2016.

Når inntektsveksten i 2016 er betydeleg lågare enn auken i utgiftene får det som konsekvens at overskotet vert redusert. Vi budsjetterer difor med overskot på berre kr 1,0 mill. i 2016, samanlikna med overskot i rekneskapen for 2015 på kr 14,5 mill.

TO	TO-namn	Regnsk 14	Regnsk 15	Budsjett 16	Økn. 14-15	Økn. 15-16	Økn. 14-15 %	Økn. 15-16 %
12	Økonomi/Finans	-394 389	-406 851	-422 740	-12 462	-15 889	3,2 %	3,9 %
10	Politikk/Rådmannskontor	14 602	16 386	17 649	1 784	1 263	12,2 %	7,7 %
11	Økonomikontor	8 078	8 377	8 400	299	23	3,7 %	0,3 %
13	IKT og andre Interkomm. samar	12 495	13 548	13 950	1 054	402	8,4 %	3,0 %
14	Rådgjevar tenesta ekskl. private	9 189	9 621	9 338	432	-283	4,7 %	-2,9 %
15	Private barnehagar (tilskot og a	76 617	74 213	78 952	-2 404	4 739	-3,1 %	6,4 %
19	PPT	1 977	2 133	2 163	156	30	7,9 %	1,4 %
20	Kommunal Barnehagedrift	6 111	5 235	5 970	-876	735	-14,3 %	14,0 %
21	Grasdals skule	9 643	10 867	12 115	1 224	1 248	12,7 %	11,5 %
23	Meland Ungdomsskule og Vaks	16 331	16 304	17 639	-27	1 335	-0,2 %	8,2 %
24	Rossland skule	21 728	22 722	24 349	994	1 627	4,6 %	7,2 %
25	Sagstad skule	23 915	25 024	28 373	1 109	3 349	4,6 %	13,4 %
26	Vestbygd skule	13 640	14 915	16 419	1 274	1 504	9,3 %	10,1 %
30	Helse	28 793	22 543	26 388	-6 250	3 844	-21,7 %	17,1 %
35	Sosiale tenester	12 172	10 039	11 950	-2 133	1 911	-17,5 %	19,0 %
36	Barnevern	7 593	10 463	10 190	2 870	-273	37,8 %	-2,6 %
37	Meland Sjukeheim	32 163	37 607	39 970	5 443	2 363	16,9 %	6,3 %
38	Meland heimetenester	49 982	56 585	59 806	6 603	3 221	13,2 %	5,7 %
50	Kulturkontor	6 637	7 648	8 196	1 011	549	15,2 %	7,2 %
60	PUK - Plan, Utbygging, komm.te	27 808	28 122	29 924	314	1 802	1,1 %	6,4 %
	Sum utgifter:	379 472	392 351	421 740	12 878	29 389	3,4 %	7,5 %
	Overskot:	14 917	14 500	1 000				

I tabellen nedanfor har vi summert saman tal i tabellen over for å få fram delsummer for dei største tenestene.

Sektorar	Regnsk 14	Regnsk 15	Budsjett 16	Økn. 14-15	Økn. 15-16	Økn. 14-15 %	Økn. 15-16 %	Økn. 14-16 %
Skatt+Rammetilsk.	364 664	391 791	407 930	27 127	16 139	7,4 %	4,1 %	11,9 %
Andre finanspostar	29 725	15 060	14 810	-14 665	-250	-49,3 %	-1,7 %	-50,2 %
Sum Økonomi/Finans	394 389	406 851	422 740	12 462	15 889	3,2 %	3,9 %	7,2 %
Sum adm, rådgjevarar, IKT mm.	44 364	47 932	49 336	3 569	1 404	8,0 %	2,9 %	11,2 %
Sum barnehage	82 727	79 448	84 922	-3 280	5 475	-4,0 %	6,9 %	2,7 %
Sum skule inkl. PPT	87 233	91 964	101 057	4 731	9 093	5,4 %	9,9 %	15,8 %
Helse, NAV, Barnevern	48 559	43 045	48 528	-5 514	5 482	-11,4 %	12,7 %	-0,1 %
Sum PLOMS	82 145	94 191	99 775	12 046	5 584	14,7 %	5,9 %	21,5 %
Kulturkontor	6 637	7 648	8 196	1 011	549	15,2 %	7,2 %	23,5 %
PUK - Plan, Utbygging, komm.te	27 808	28 122	29 924	314	1 802	1,1 %	6,4 %	7,6 %
Sum Tenesteområder	379 472	392 351	421 740	12 878	29 389	3,4 %	7,5 %	11,1 %
Overskot	14 917	14 500	1 000	-417	-13 500			

Utgiftene til Pleie- og omsorg (sjukeheimen og heimetenestene) aukar med til saman 23,5% frå rekneskap 2014 til budsjett 2016. Auken i skulen er noko mindre med 15,8% i same periode.

Rådmannen meiner det er viktig å ha fokus på å stoppe utgiftsveksten innanfor dei store tenesteområda for å skape rom for nye tiltak innan kulturområdet og naudsynte tiltak innan Plan utbygging og kommunalteknikk, samt lage rom for naudsynt kapasitetsauke på barnehageområdet som kjem som følgje av vekst i barnetalet.

6 Inntekts- og utgiftsrammer i økonomiplanperioden

6.1 Prognosemodell skatt og rammetilskot

Grunnlaget for berekning av skatt og rammetilskot i økonomiplanperioden er Statsbudsjettet for 2017 og KS sin oppdaterte prognosemodell for perioden 2017-2020, siste oppdatert 10. oktober 2016. Modellen tar utgangspunkt i føresetnadane om nytt inntektssystem som er fremja i statsbudsjettet. Tala for 2020 i modellen er berre ein illustrasjon på korleis utviklinga ville blitt om vi fortsatt var eigen kommune.

For Meland kommune er det særleg følgjande som gjer økonomiske utslag i 2017:

1. Endring av kostnadsnøklane.
Berekningar frå viser at effekten som følgje av endringa i kostnadsnøklane isolert vert på om lag kr 3,3 mill. i 2017.
2. Gradering av basistilskotet, berekna reduksjon på om lag kr 3,6 mill. i 2016, effekt i 2017 berekna til kr 4,4 mill.

Forventa inntektsreduksjon som følgje av omlegginga av inntektssystemet i 2017 vert dermed netto kr 6,9 mill. Andre endringar frå 2016 – 2017 er kommentert i framlegget til budsjett for 2017, og vert ikkje kommentert her.

Innbyggjartilskotet er eit fast kronebeløp per innbyggjar. Det vil auke vidare framover som følgje av auke i folketal og forventa realauke i overføringane til kommunane på 0,9% per år vidare framover. Auke i utgiftsutjamninga kjem fordi vi ventar større folkevekst i dei aldersgruppene som er kostnadsdrivande enn

landet totalt. Vi får tilskot frå INGAR (inntektsgaranti-ordninga) i 2017 som følgje av tap på omlegginga av inntektssystemet, men ikkje i 2018 og framover.

Lav vekst i 2015 fører til at vi får redusert veksttilskotet med kr 4,5 mill. i 2017 til kr 2,9 mill. Reduksjon vert ikkje kompensert via INGAR-ordninga. For 2018 er veksttilskotet berekna å bli kr 3,4 mill., i 2019 kr 4,1mill. aukande i 2020 til kr 7,1 mill.

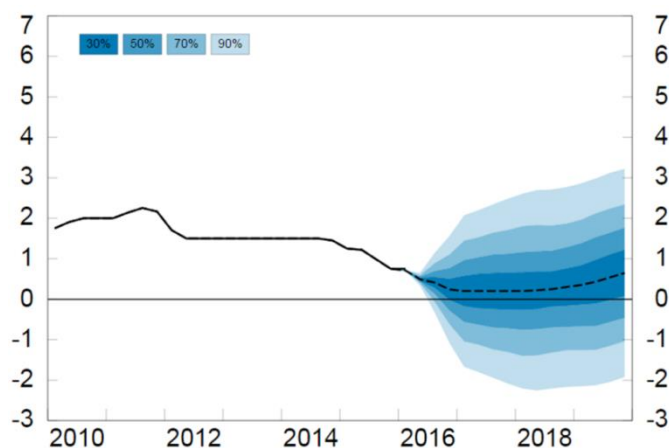
Vi har lagt inn i økonomiplanen at vi som følgje av deltaking i kommunesamanslåinga skal få kompensasjon for redusert basistilskot etter motrekning mot INGAR (Inntektsgarantiordninga), kr 0,5 mill. i 2017. Korleis denne vert rekna ut er usikkert, og vi legg inn kr 0,5 mill. i åra vidare framover og.

I sum legg vi til grunn følgjande prognose for skatt og rammetilskot i økonomiplanperioden:

Skatt og rammetilskot økonomiplan 2017 - 2020

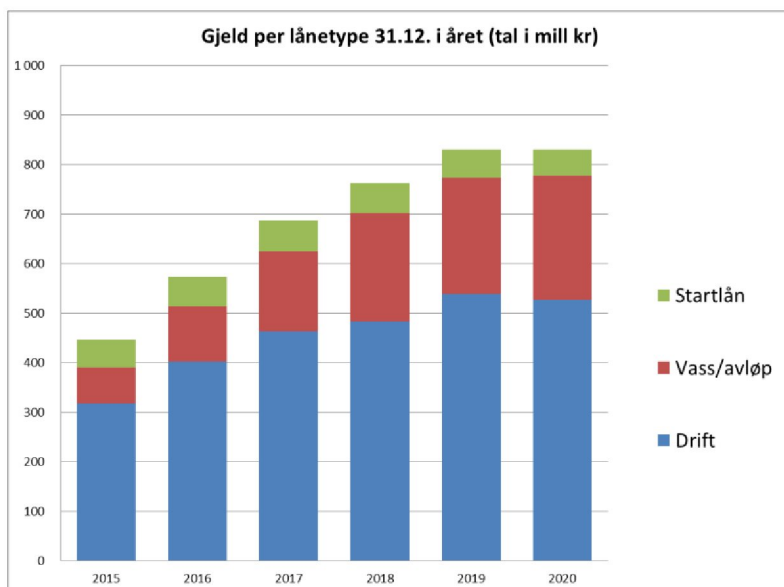
Rammetilskot	Reknesk. 2013	Reknesk. 2014	Reknesk. 2015	Prognose 2016	Budsjett 2017	Øk-plan 2018	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020
Innbyggjartilskot	157 297	170 596	171 931	176 564	185 197	191 713	198 834	205 775
Utgiftsutjamning	10 053	8 875	17 163	17 592	9 009	11 923	13 761	15 201
Korreksjon for barn i statlege og private skular	-271	-1 564	-3 885	-4 782	-4 758	-4 750	-4 750	-4 750
Tilskot til INGAR (inntektsgarantiordn.)	-444	-460	-486	-446	-801			
Overføring frå INGAR					3 910	-734	-671	-603
Saker m/særskild fordeling		309	689	1 226	1 721	1 721	1 721	1 721
Veksttilskot	1 760	4 068	7 469	7 481	2 979	3 387	4 080	7 127
Skjønstilskot	4 900	4 200	4 042	3 900	4 100	4 100	4 100	4 100
Diverse / Rev. nasj. budsj.	130	-999	1 497	1 005	33			
Overgangsordning - tilbakeføring av gradert basis					500	500	500	
Sum rammetilskot	173 425	185 025	198 420	202 540	201 890	207 860	217 575	228 571
Auke i forhold til året før:	8 673	11 600	13 395	4 120	-650	5 970	9 715	10 996
Auke i %:	5,3 %	6,7 %	7,2 %	2,0 %	-0,3 %	3,0 %	4,7 %	5,1 %
Skatt og inntektutjamning								
Kommunale skatteinntekter	160 999	160 894	173 698	186 480	199 066	206 814	214 516	221 966
Inntektutjamning	12 952	18 745	19 673	19 380	20 144	20 926	21 709	22 463
Sum	173 951	179 639	193 371	205 860	219 210	227 740	236 225	244 429
Auke i forhold til året før:	14 593	5 688	13 732	12 489	13 350	8 530	8 485	8 204
Sum auke i %:	9,2 %	3,3 %	7,6 %	6,5 %	6,5 %	3,9 %	3,7 %	3,5 %
Sum rammetilskot, skatt og Innt.utjamm.	347 376	364 664	391 791	408 400	421 100	435 600	453 800	473 000
Auke i forhold til året før:	23 266	17 288	27 127	16 609	12 700	14 500	18 200	19 200
Sum auke i %:	7,2 %	5,0 %	7,4 %	4,2 %	3,1 %	3,4 %	4,2 %	4,2 %

6.2 Renter, avdrag og utvikling i langsiktig gjeld

Basert på framlegg til investeringar i kap. 8 lenger bak har vi prøvd å berekne utviklinga i renteutgifter, avdrag og langsiktig gjeld. Utgangspunktet er Norges Bank sin forventa rentebane per 31.12.2016 for dei neste åra:

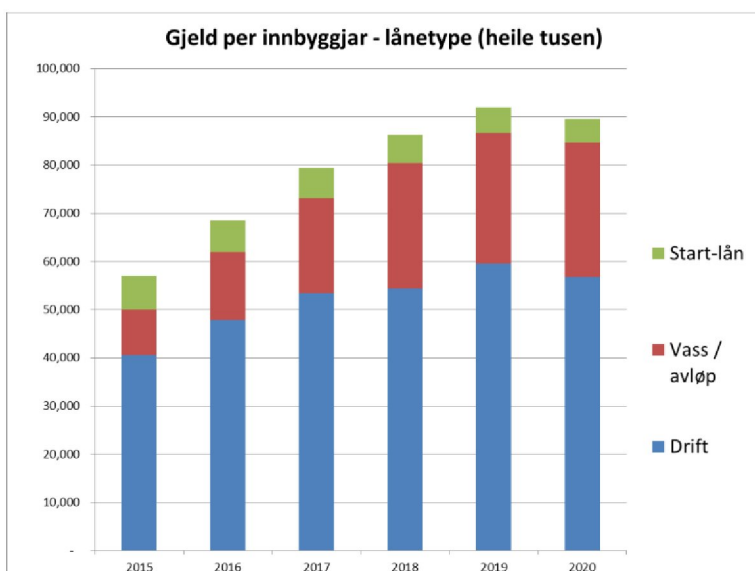
Rentebanen tilseier styringsrente på omtrent 0,50% i 2016, 0,25% i 2017 og 2018, 0,75% i 2019 og 1,00% i 2020.

For å finansiere investeringsframlegget i kap. 8 vil gjelda til kommunen auke frå totalt kr 445 mill. per 31.12.2015 til kr 830 mill. per 31.12.2020.

Det er gjeld knytt til investeringane i Vassverk og Avlaup som vil auke mest.

Total gjeld per innbyggjar vil auke frå 57.000,- per 31.12.2015 til kring 95.000,- per innbyggjar per 31.12.2020. Dette inkluderer formidlingslån (startlån).

Netto renter, avdrag og avskrivningar vil basert på forventa investeringsnivå og forventa utvikling i rentenivå bli som følgjer i økonomiplanperioden. Kalkulatoriske renter og avskrivningar VA vert i tabellen vist som minus (dvs. inntekstpostar) fordi dei vert overført til sjølvkostrekneskapa innan Vatn. og Avlaup, og finansiert med tilsvarende auke i gebyrinntekter innan VA.

	Tal i mill. kr				
Avskrivninger, renter og avdrag lån:	2016	2017	2018	2019	2020
Renter driftsinv. gamle lån:	7,8	9,4	8,1	11,6	14,3
Renter nye lån:	1,8	-	0,7	0,8	0,3
Avdrag driftsinv. gamle lån:	12,9	16,5	17,4	19,5	21,7
Avdrag nye lån:	3,5	1,6	1,2	1,1	0,3
Motpost kalk. avskr. kommunale bygg	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
Kalkulatoriske renter VA-invest:	-2,6	-3,4	-5,5	-7,3	-7,6
Kalk. Avskrivninger VA:	-6,2	-7,1	-6,1	-9,1	-9,9
Sum netto avskr., renter og avdrag:	14,8	14,6	13,5	14,4	16,8

6.3 Inntekts- og utgiftsrammer

Basert på føresetnadene om rammetilskot, skatteinntekter og netto renter og avdragspostane kan vi så rekne oss fram til utgiftrammer som rådmannen basert på delegeringsfullmaka kan fordele vidare til dei ulike tenesteområda eller til avsetning som overskot.

tal i 1 000 kr

<----- 2017-prisnivå ----->

Øk.plan 2017-2020 Netto finans / utgiftrammer	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Prognose 2016	Budsjett 2017	Øk-plan 2018	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020
Sum skatt og rammetilskot	347 376	364 664	391 791	408 400	421 100	435 600	453 800	473 000
% vekst i skatt og rammetilsk. pr år		5,0 %	7,4 %	4,2 %	3,1 %	3,4 %	4,2 %	4,2 %
Avdrag	-13 171	-13 509	-13 190	-13 700	-15 100	-18 700	-20 700	-21 000
Netto avskrivningar	8 297	8 414	8 426	8 660	8 800	8 400	11 400	11 400
Renteutgifter lån	-11 712	-10 638	-9 281	-9 500	-10 300	-8 800	-13 400	-15 900
Netto andre rentepostar	9 452	8 558	7 662	7 690	8 700	10 000	11 800	12 100
Eigedomsskatt	15 942	23 631	18 523	18 800	19 050	19 300	19 500	19 700
Utbytte m.m.:	2 821	13 254	2 920	2 890	2 850	2 900	2 900	2 900
Sum andre finanspostar	11 629	29 710	15 060	14 840	14 000	13 100	11 500	9 200
Netto finans før avsetn. til fond	359 005	394 374	406 851	423 240	435 100	448 700	465 300	482 200
Ramme tenesteområda 2017-nivå:	337 926	379 472	392 351	422 290	434 470	434 470	434 470	434 470
Rammeauke i forhold til driftsnivå i 2017						9 700	26 000	43 000
Ramme tenesteområda etter auke i økonomiplanperioden						444 170	460 470	477 470
Netto overskot:	21 079	14 902	14 500	950	630	4 530	4 830	4 730
Overskot i % av netto finans	5,87 %	3,8 %	3,6 %	0,2 %	0,1 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
Rammeøkning i forh. til året før		41 546	12 879	29 939	12 180	9 700	16 300	17 000
Rammeøkning i % i forh. til året før		12,3 %	3,4 %	7,6 %	2,9 %	2,2 %	3,8 %	3,9 %

Tabellen over viser driftsramma rådmannen kan delegerer til tenestene markert med raud farge.

I 2018 kan vi auke rammene med kr 9,7 mill. i forhold til nivået i 2017 til kr 444,2 mill. I 2019 kan vi auke utgiftsramma ytterlegare med kr 16 mill og i 2020 med kr 17 mill., begge i forhold til utgiftsnivået i 2017.

6.4 Rådmannen sitt framlegg til prioritering av nye tiltak

Rådmannen understreka i sin presentasjon for formannskapet 1. juni 2016 eit stort omstillingsbehov , i hovudsak knytt til korleis kommunen leverer og produserer dei direkte publikumsretta tenestene. Som vist i kap. 5.8 har kostnadsauken vore stor innan fleire av tenesteområda dei siste 2 åra, og då særleg innan pleie- og omsorg. Kostnadsauken er og mykje større enn inntektsveksten, med det resultat at vi i 2016 budsjetterer med berre kr 1,0 mill. i overskot mot 14,5 mill. i 2015.

Leiargruppa sitt arbeid med økonomiplanen våren 2016 synte at det frå tenesteområda fortsatt vert etterspurd auke i midlar til å gjennomføre nye tiltak for å kunne utvikle kommunen sitt tenestetilbod vidare, og for å kunne levere det tenestetilbodet som innbyggjarane etterspør. Oppsummering av tenesteområda sin vurderinga av eigen drift og behov vidare framover er oppsummert i kap. 7. Det avviker til dels mykje frå dei rammer vi har til disposisjon, særleg i 2017 og 2018. Vi har og statlege satsingsområde vi må ta omsyn til når vi prioriterer dei midlane som vi har til rådvelde.

Det er likevel umuleg å kombinere låg inntektsvekst med fortsatt stor auke i utgiftene, og vi må difor omstille oss for å sikre oss at vi har midlar til å prioritere dei nye tiltaka som verkeleg er naudsynte, og heller redusere drifta i andre deler av verksemda, slik at vi kan gå i balanse og nå dei økonomiske målsetjingane vi har for økonomiplanperioden.

Befolkningsauken er venta å verte høg i tida framover, sjølv om vi fekk redusert vekst i 2015. Tal for 1. halvår 2016 viser større vekst i halvåret enn i heile 2015. Det er viktig at vi kan utvikle tenestetilbodet i trå med veksten. Ein god del av den tilgjengelege realveksten er og bunde opp i vekst på område vi ikkje kan gjere noko med, som til dømes tilskot til private barnehagar. Denne vil auke på grunn av auka barnetal i barnehagane, og at dei i 2017 får ein større andel små barn med høgare tilskotssats enn det er i 2016.

Ramme til driftsområda - økonomiplan 2017 - 2020 - Rådmannen sin prioritering av tiltak

nr	Navn	2017	2018	2019	2020	Kommentarar
	Til disposisjon - rammeauke per år	4 900	13 080	26 850	41 500	<i>Tal i heile 1000 kr</i>
1	Auka tilskot private barnehagar	3 000	-2 100	200	4 600	Basert på anslag over utvikling i barnetal.
2	Pensjon	800	1 000	1 200	1 400	Ref. kommentar vedr. komm.prop. for 2017. Auka utgifter fordelt på alle tenesteområda
3	Stillingsressurs Mørihøna Barnehage	110	110	110	110	30 % assistemstilling frå hausten 2016, ikkje budsjettert
4	Ny stillingar PPT	850	1 250	1 250	1 250	Skule og barnehage
5	Nye klassar i skulane	800	2 600	4 400	5 800	Samla kostnad nye klassar alle skulane
5	Auke i tenestestandard skulane		1 200	2 400	3 600	Basert på ny ressursfordelingsmodell
6	Auka satsing på rus og psykiatri	450	450	450	450	Statleg satsing via statsbudsjettet ut over intern prioritering
7	Dagtilbod ressurskrevjande teneste	400	400	400	400	Netto økning i forhold til refusjon for ress.kr.tenester
8	Kvardagsrehabilitering - Førebyggjande satsing		1 200	1 800	1 800	Deltaking i nasjonal satsing innan kvardagsrehabilitering. Tiltaket krev auke i ulike fagressursar, prioritert frå 2018.
9	Natt-tenesta - auka kapasitet med eitt årsverk		600	600	600	Samhandlingsreform og utskrivningstakt frå sjukehus set auka krav til sjukepleiarkompetanse innan natt-tenesta. Natt-tenesta handterer både institusjon og heimebuande pasientar. Auka kapasitet med eitt årsverk
10	Auka husleige Meland Aktiv	350	350	350	350	
11	Underfinansiering drift av komm. bygg	400	500	600	700	
12	Medlemskap industriinkubator	150	150	150	150	Førespurnad direkte til rådmann
13	Bergen og omland Reiselivslag	250	250	250	250	Førespurnad direkte til rådmann
14	Kommunepsykolog	800	800	800	800	Tiltak vert iverksett i 2018
15	Læringsatsing innan helsefag		250	250	300	Felles satsing for både institusjon og heimeteneste
16	Dagaktivitetstilbod til heimebuande demente		500	750	1 000	Lovkrav frå 2020
17	Drift av ungdomsklubb		200	200	200	
	Sum tiltak som rådmann vil prioritere	8 360	9 710	16 160	23 760	
	Til disposisjon - rammeauke per år til andre nye tiltak / krav til innsparing	-3 460	3 370	10 690	17 740	

Rådmannen vil prioritere driftstiltak i 2017 som spesifisert i tabellen over med til saman kr 8,4 mill i 2017. Netto realauke i inntekter i 2017 samanlikna med 2016 er venta å bli på kr 4,9 mill. , og det er difor behov for å redusere det øvrige driftsnivået med kr 3,5 mill. eller auke inntektene med tilsvarende sum for å kunne balansere eit budsjett i 2017.

I tillegg meiner rådmannen følgjande behov bør løysast i 2017, men tiltaka er ikkje tilstrekkeleg kostnadsrekna, og difor ikkje prioritert i tabellen over.

- Kvardagsrehabilitering

- Velferdsteknologi. Krav frå 2020.
(Krev både investering i utstyr til brukar og opplæring av personell, samt prosjektleiing)
- Dagtilbod for demente er krav frå 2020, treng lokalar og personell
- Auka driftsutgifter i samband med utbygging av Grasdalen og Sagstad skular
- Utskifting av brannbilar, vår del av rente og avdrag som blir ein driftskostnad
- Nye kompetansekrav for brannvesenet
- Fond til utbygging av infrastruktur (mobiltelefon og fiber)

Som følgje av arbeidet med kommunereforma og manglande kapasitet i administrasjonen har ikkje rådmannen klart å komme i gang med naudsynt analyse og tiltak knytt til det omstillingsbehovet desse utfordringane representerer, og har difor i dette økonomiplandokumentet heller ikkje klart noko framlegg til korleis ein skal dekke inn innsparingsbehovet på minimum kr 2,7 mill. for å kunne finne plass til dei tiltaka rådmannen meiner må prioriterast i 2017, anna enn å slå fast at ein må kutte i anna drift i 2017 samanlikna med budsjett 2016. Arbeidet med kor desse kutta skal kome vil administrasjonen prioritere i samband med budsjettarbeidet for 2017 som administrativt vil skje i september og oktober 2017.

I rådmannen sin liste over prioriterte tiltak er det i framlegget kr 4,3 mill. til nye tiltak i 2018, kr 11,9 mill i 2019 og kr 19,2 mill. i 2020 som rådmann ikkje har fordelt på tiltak. Også dette vil rådmannen arbeide vidare med i samband med budsjettarbeidet for 2017.

Rådmannen vil samstundes med framlegget til budsjettet for 2017 legge fram oppdatert tiltaksbudsjett for hele økonomiplanperioden.

7 Kommentrar frå tenesteområda til prioriteringar, og til framtidige utfordringar

7.1 Stabar, administrative støttefunksjonar og større interkommunale samarbeid

Stabar og administrative støttefunksjonar består av administrasjonsstab/rådmannskontoret (inkludert personal, dokumentsenter og resepsjonen), rådgjevarstaben, økonomikontoret, i tillegg til at innkjøpte IKT-tenester og Brannvern vert administrert av desse stabseiningane. Revisjonstenesta og tilskotet til kyrkja ligg og her, i tillegg til alle politisk-relaterte kostnader.

I økonomiplanperioden vil det dersom det vert positivt vedtak om at Meland kommune skal delta i kommunesamanslåing påløpe ein del arbeid i samband med ny kommunestruktur. I økonomiplanen legg vi opp til at alt dette vert dekkja gjennom statlege tilskot .

Det er trong for auke i stillingsressursen på dokumentsenteret i økonomiplanperioden for å dekke opp for løpande auke i arbeidsmengde, men det er usikkert om det er rom for å prioritere dette. Behov for styrking av tilskotet til kyrkja er kommentert i kap. 7.10.

7.2 Barnehagedrift

7.2.1 Tilskot til private barnehagar

Tilskot til private barnehagar er ein av dei store utgiftspostane til kommunen. Tilskotsatsane er basert på drifta i den kommunale barnehagen 2 år før budsjettåret, samt prognose for barnetal i dei private barnehagane 15. des. i året før tilskotsåret. Det gis også tilskot for oppstart av nye avdelingar i tilskotsåret etter avtale om dette med kommunen. Tilskotet vil dermed i stor grad være gitt i god tid før budsjettåret. Satsane auka monaleg frå 2015 til 2016, og vil fortsatt vere høge i 2017, men som følgje av auke i barnetalet i den kommunale barnehagen frå hausten 2016 vil satsane verte noko lågare frå 2018.

Tabellen nedanfor syner forventa utvikling i barnetal totalt i kommunen og talet på barn i barnehagane i Meland. 1. jan 2016 var det totalt 598 barn i barnehagane i kommunen, som er 81,6% av tal på barn i aldersgruppa 0-5 år i Meland kommune på same tidspunkt, som er 733. Vi føreset at barn som ennå ikkje er fylt eitt år i hovudsak ikkje er i barnehage. Pr 1. januar 2016 er det 33 born i den kommunale barnehagen, medan det er 565 i dei private. Vi reknar med å auke barnetale i den kommunale barnehagen til 36 i økonomiplanperioden, medan resten av veksten kjem i dei private barnehagane.

Vi legg i investeringsbudsjettet opp til investering i ny kommunal barnehage som skal vere ferdig og klar til å bruk hausten 2019. Det er ennå ikkje rekna på konsekvensane av ei slik investering i forhold til tilskotsatsane. I 2015 undersøkte vi maksimal kapasitet i dei private barnehagane, og kom fram til at denne var på ca. 650 barn. Vi har etter denne undersøkinga fått ein auke i talet på små born kontra store. Små barn er meir ressurskrevjande både i forhold til areal og bemanning enn store barn. Dermed er den totale kapasiteten i dag truleg noko lågare enn for eitt år sidan. Vi ligg difor i dag svært nær det totale kapasitetstaket når det gjeld tale på barnehageplassar i Meland kommune.

Utvikling barnetal i Meland kommune samanlikna med bhg.pl. 2012 - 2020

Folketal per dato:	01.01.13	01.01.14	01.01.15	01.01.16	01.01.17	01.01.18	01.01.19	01.01.20	01.01.21
År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Innbyggjarar 0-2 år	348	374	373	361	365	378	387	405	418
Innbyggjarar 3-5 år	367	370	375	372	389	394	405	408	406
Innbyggjarar 0-5 år:	715	744	748	733	754	772	792	813	824
Auke i året	29	4	-15	21	18	20	21	11	
Auke i % i året	4,06 %	0,54 %	-2,01 %	2,86 %	2,39 %	2,59 %	2,65 %	1,35 %	0,00 %
Born i kommunale barneh. 1.1 i året:	71	36	30	33	36	36	36	36	-
Born i private barneh. 1.1 i året:	458	562	567	565	574	593	613	632	-
Sum born i barnehage 1.1 i året:	529	598	597	598	610	629	649	668	-
Endring kommunale i løpet av året:	-35	-6	3	3	-	-			
Endringar private i løpet av året	104	5	-2	9	15	20	25	25	
Sum endringar i løpet av året:	69	-1	1	12	15	20	25	25	
Auke i %	13,0 %	-0,2 %	0,2 %	2,0 %	2,5 %	3,2 %	3,9 %	3,7 %	
Andel barnehageplassar av barn 0-5 år:	74,0 %	80,4 %	79,8 %	81,6 %	80,9 %	81,5 %	81,9 %	82,2 %	

I løpet av 2016 reknar vi med ei auke i talet på barn i barnehagane med 12, medan veksten i talet på barn under 5 år er rekna å verte 21. Vi legg til grunn i økonomiplanen at veksten i talet på barnehagebarn omtrent vil svare til den forventa veksten i barn i aldersgruppa 0 – 5 år, slik at vi 1. januar 2020 har totalt 668 born i barnehagane i Meland kommune, noko som er 82,2 % av prognosen for talet på barn i aldersgruppa 0 – 5 år. Basert på berekningane ser vi at vi får ein liten oppgang i satsane per born i 2017 i forhold til 2016, men ein reduksjon i 2018 og 2019. Sjå tabellen under.

Satsar private barnehagar i Meland kommune i økonomiplanperioden

Kommunale satser ordinære barnehager:	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn:	148 585	168 144	156 844	176 444	180 108	164 300	157 638	161 363
Store barn:	70 178	80 678	73 663	84 011	85 702	76 831	73 130	75 199
Kapitaltilskudd:	4 100	4 864	9 500	12 262	11 220	11 220	11 220	11 220
Sum små barn:	152 685	173 009	166 344	188 706	191 328	175 520	168 858	172 583
Sum store barn:	74 279	85 542	83 163	96 273	96 922	88 051	84 350	86 419
%-sats private ekskl. Drømmehagen:	7/12 92%	7/12 96%	98 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	5/12 96%	5/12 98%						
%-sats Drømmehagen	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

%-vis endring i sats frå året før	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn:	-16,8 %	13,3 %	-3,9 %	13,4 %	1,4 %	-8,3 %	-3,8 %	2,2 %
Store barn:	-19,1 %	15,2 %	-2,8 %	15,8 %	0,7 %	-9,2 %	-4,2 %	2,5 %

Gj.snittleg vekta barnetal som grunnlag for tilskot	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn i ordinære barnehagar:	157	224	224	205	202	212	229	244
Store barn i ordinære barnehagar:	307	310	322	346	369	375	378	380
Sum barn i ordinære barnehagar:	463	535	546	551	570	587	607	624
Små barn i familiebarnehagar:	15	10	8	4	4	4	4	4
Store barn i familiebarnehagar:	3	6	2	3	6	6	6	6
Sum familiebarnehagar:	17	16	10	7	10	10	10	10
Sum alle:	481	551	556	557	580	597	617	634

Tilskotsutrekning (mill kr):	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn (0-2 år):	24,0	38,3	35,9	36,6	37,0	35,4	36,6	40,0
Store barn (3-6 år):	20,5	25,0	23,5	29,4	32,4	29,5	28,3	29,3
Kapitaltilskudd:	2,0	2,7	5,2	6,8	6,5	6,7	6,9	7,1
Sum ordinært tilskot	46,5	66,1	64,6	72,9	75,9	71,7	71,9	76,4
Tillegg og justeringar	1,1	3,1	5,0					
Sum:	47,6	69,2	69,6	72,9	75,9	71,7	71,9	76,4
Auke frå året før		21,6	0,5	3,2	3,0	-4,3	0,3	4,5
Auke frå året før i %	-	45,4 %	0,7 %	4,7 %	4,2 %	-5,6 %	0,4 %	6,2 %

Det totale tilskotet vil auke som følgja av at vi i 2017 får fleire barn samanlikna med 2016. Satsane for små born er omtrent det doble av satsane for store born og endringar i talet på desse vil difor medføre større endringar enn endringar i talet på store born.

Dermed aukar tilskotet i 2017 med kr 3,0 mill. til kr 75,9 mill., samanlikna med ein prognose på kr 72,9 mill. i 2016. Budsjettet for 2016 er kr 1,8 mill. høgare enn prognosen på kr 72,9 mill. tilseier, slik at budsjettauken frå 2016 til 2017 vert på kr 1,2 mill. I 2018 vil vi få ein liten nedgang til kr 71,7 mill og i 2019 til kr 71,9 mill. Berekningane for 2018 og framover er imidlertid noko meir usikre enn tala for 2017.

7.2.2 Kommunal barnehagedrift

I økonomiplanen legg vi til grunn at Marihøna barnehage vert drive vidare som i budsjettåret 2016, men med ein viss auke i bemanninga frå 1. august 2016 for å kunne ta inn ein større andel små barn enn det som barnehagen har hatt tidlegare. Vi legg opp til at barnetalet i økonomiplanperioden vert som hausten 2016, med totalt 36 barn der halvparten er små og halvparten store. Ved etablering av ny kommunale barnehage frå hausten 2019 vert Marihøna nedlagt.

7.2.3 Driftstiltak barnehage – private og kommunal drift

Føljande framlegg til nye driftstiltak er fremja frå tenesteområdet. Auken i tilskot til private barnehagane kan vi ikkje velje vekk, og stillingsauke i Marihøna og tilsetting i PPT vert gjennomført hausten 2016 og må vere med i prioriterte framlegg i økonomiplanen.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Barnehagesektoren						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Auka tilskot private barnehagar	3 000	-4 000	0	4 500	Basert på anslag over utvikling i barnetal, og dagens modell for
2	Lærling	150	160	260	300	1 Ny lærling BUB faget i samsvar med å auke opp tal lærlingar Denne er ikke budsjettert
3	Auke i stillingsressursar i Marihøna	450	450	450	450	Gjelder fra august 2016 for å kunne auke barnetalet.
4	PPT ansatt	500	700	700	700	Stillingsauke fra august 2016
5	Spesialpedagog	450	450	450	450	Ny stilling fra 2017
6	ICDP tverrfaglig arbeid	50	50	50	50	Satsingsområde i barnehageplanen og for sentrale føringar. Dekker utgifter til overtid for sertifiseringskurs
7	Auke av styrka midlar	900	900	900	900	Disse midlane vurderes mot faktisk behov fra år til år.
	Sum framlegg til auke i årleg ramme	5 500	-1 290	2 810	7 350	
nr.	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Auka tilskot private barnehagar	3 000	-2 100	200	4 600	Basert på anslag over utvikling i barnetal, og dagens modell for
3	30% Auke i assistentstilling i	450	450	450	450	Gjelder fra august 2016. Ikkje budsjettert i 2016
4	PPT ansatt	500	700	700	700	Stillingsauke fra august 2016
	Sum prioriterte tiltak	3 950	-950	1 350	5 750	

7.3 Skulane i Meland

7.3.1 Elevtalsutvikling og utvikling i talet på klassar i økonomiplanperioden

Basert på tal på elevar i skulen og folkeregisteruttrekk av talet på born under skulepliktig alder har vi laga fylgjande prognose for tal elevar i dei ulike årsklassane:

Forventa elevutvikling basert på skuleår 16/17						Elevar i klassen pr klasstrinn 16/17:										
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Born fødd pr år:	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	
Grasdalen skule	21	19	28	28	36	22	25	29	12	27	16	11				
Sagstad skule	66	66	61	80	51	58	57	67	68	52	47	41				
Meland Ung.skule	79	77	81	100	79	72	74	88	72	71	55	44	46	41	45	
Vestbygd skule	25	23	30	22	28	17	32	23	27	32	30	25				
Rosslan skule	11	13	13	11	10	18	17	17	17	18	17	18				
Rossl. ungd.skule	28	28	35	25	30	27	41	32	36	42	39	32	41	36	30	
TOTAL	107	105	116	125	109	115	131	136	124	129	110	95	87	77	75	
Skuleåret 2016/17:	Elevtal 1-7 klasse :					840	Elevtal 8-10 klasse:					239	Elevtal totalt: 1 079			
Sum elevar til private skoler:	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	19				

Ut frå dette oversynet kan vi summere elevtal per skuleår i økonomiplanperioden, sjå tabell nedanfor. Vi får ein vekst framover på mellom 29 og 48 born per år i den kommunale skulen. I tabellen er sum skuleborn i teljinga (inkl. tal på barn i private skular) samanlikna med prognose for folketalsvekst for aldersgruppa 6-15 år. Vi ser at vi har eit mindre avvik mellom forventa auke i barnetal og våre anslag for vekst i elevtal, men ikkje

så mykje at det har vesentleg betydning for berekning av talet på klassar og kostnadsutviklinga vidare framover.

Born fødd i år:	01-10	02-11	03-12	04-13	05-14	06-15	Endringar per år:			
Elevtal - sum per skuleår:	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	17-18	18-19	19-20	20-21
Grasdal skule	142	167	179	180	187	179	25	12	1	7
Sagstad skule	390	400	433	442	440	439	10	33	9	-2
Meland Ung.skule	132	131	145	170	198	231	-1	14	25	28
Vestbygd skule	186	189	181	179	175	177	3	-8	-2	-4
Rosslund skule	122	114	108	103	99	93	-8	-6	-5	-4
Rossl. ungd.skule	107	109	112	113	117	110	2	3	1	4
TOTAL	1 079	1 110	1 158	1 187	1 216	1 229	31	48	29	29
Elevar i private skular:	74	76	78	78	78	78	2	2	-	-
Sum skuleborn pr skuleår:	1 153	1 186	1 236	1 265	1 294	1 307	33	50	29	29
Tal barn 6-15 år i befolkningsprog. pr 1. juli	1 164	1 196	1 239	1 280	1 318	1 358				
Avvik tal på skuleborn og befolkningsprogn.:	-11	-10	-3	-15	-24	-51				

Det som i hovudsak er kostnadsdrivaren for skulebudsjettet er talet på klassar. Grovt kan vi rekne lærarressursar på kr 1,0 mill. per klasse på barnetrinnet og 1,4 mill. per klasse på ungdomstrinne til drift. I skuleåret 2016/17 er det totalt 63 klassar ved dei 5 skulane. I skuleåret 2020/21 har vi ein prognose som synar at vi treng 71 klassar, ein auke på 8. Gjennomsnittleg elevtal per klasse er i skuleåret 2016/17 reknar vi med vert på 17,1, og denne er berekna å halde seg omtrent på dette nivået framover.

Klassar:						Endring frå året før:				Sum
Sum pr skule pr år:	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	17/18	18/19	19/20	20/21	Auke
Grasdal skule	11	12	13	13	13	1	1	-	-	2
Sagstad skule	20	21	23	23	24	1	2	-	1	4
Meland US	6	6	6	7	8	-	-	1	1	2
Vestbygd skule	13	13	13	13	13	-	-	-	-	-
Rosslund skule	13	13	13	13	13	-	-	-	-	-
Sum pr trinn	63	65	68	69	71	2	3	1	2	8
Gj.snitt elever pr klasse:	17,1	17,0	17,0	17,2	17,1					

I tillegg til elevtalsauke, står skulane ovanfor utfordringar kvart år med auka tal på born som ynskjer bokmål som målform. Dette får konsekvensar for talet på klassar på kvar skule, og behov for klasserom. Vi legg til grunn at vi klarer å løyse utfordringane med omsyn til språkdelling innanfor klassetalet i tabellen over, då det etter kvart vert 2 klassar på kvart trinn per skule unnateke barneskulen på Rosslund.

Aken i klassetal vert størst på Sagstad der vi reknar med 4 nye klassar fram til 2020/21. På Grasdal og Vestbygd balanserer elevtalet i kulla som skal begynne på skulen i åra framover slik at det er usikkert kor mange klassar det er trong for, men vi føreset 2 nye klassar per skule. Auken kan koma tidlegare med større tilflytting enn rekna med. Det er og usikkert kor mange barn som vel å gå på private skular.

Behov for rammeauke til 8 nye klassar i økonomiplanperioden i skulane er rekna til å verte kr 0,8 mill. i 2017, 2,6 mill. i 2018, 4,4 mill. i 2019 og 5,8 mill. i 2019, alt samanlikna med driftsnivået i 2016. Sjå framlegg til driftstiltak frå skulane i tabellen nedanfor.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå skulane						
nr.	Navn på tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Vestbygd skule - auke timetal.	250	250	250	250	Frå 2015 er 1.klassekullet på 34 elevar, slik at ein ikkje kan slå saman klassar slik som tidlegare. Treng ekstra ressursar for å dekke opp for dette.
2	Grasdal - Utvida assistentressurs	250	250	250	250	Behov for ekstra ressursar knytt til elevar med spesielle behov.
3	Ekstra spesped.-ressurs felles for skulane	1 000	1 000	1 000	1 000	Til nye elevar/vedtak som ikkje er kjend i budsjettarbeidet.
4	SFO- Ekstra ressurs felles for skulane	500	500	500	500	til nye elevar som ikkje er kjend i budsjettarbeidet. Jmf sfo-vedtekter. Summen gjeld totalt 1 stilling fagarbeider
5	Auka ressurs læremidlar alle skulane	750	750	1 000	1 000	100' pr skule. Auka behov for digitale læremidlar, som lisensar, tavlebøker, oppdaterte fagplaner etter 2013, som ikkje er lagt inn i rammene til skulane. I tillegg kjem ny læreplan frå ca 2019-2020, og vil kreve auka ressursar.
6	Skulebasert kompetanseutvikling (Etterutdanning)	100	100	100	100	Finnes ikkje sentrale midlar til etterutdanning.
7	Auke i tenestestandard ut frå ressurs	2 400	2 400	2 400	3 600	Skulane har definert felles nøkkeltal som eit grunnlag for å drive lovleg og forsvarleg opplæring. Tala er samla for alle skulane og fordeling mellom skulane må vurderast kvart budsjettår. Etter eventuell omfordeling mellom skulane har vi skuleåret 2015/2016 4 lærarstillingar for lite. Tala her angir auke med to stillingar i 2016 og nye to i 2017. Ikkje midlar i 2016 til iverksetting av modellen ut over intern omfordeling av eksisterande ressursar.
8	PPT-kontoret	800	800	800	800	Har for lite bemanning i forhold til behov i barnehagen og i skulen. Vurdere i sammanheng med psykolog-stilling innan PLOMS. Har ikkje tid til å drive vegleiing og rådgjeving.
9	Sagstad skule	400	1 200	2 400	2 400	Klasseauke fram til og med hausten 2018. Kjem to klassar hausten 2018.
10	Grasdal skule	400	1 400	1 400	1 400	Auke med ein klasse hausten 2017 og ein hausten 2018, stabilt etter dette.
11	Meland ungd.skule			600	2 000	Ein ny klasse frå hausten 2019 og ein ny hausten 2020, men det skal ikkje store endringar i elevtal til før vi kan få tre klassar også frå hausten 2018. Avgjerande vil vere kor mange elevar som byrjar i private skular, og netto innflytting innanfor kvar aldersklasse.
12	Rosslund skule					Stabilt klassetal i års som kjem, men elevtalet går ned.
13	Vestbygd skule					Stabilt klassetal i års som kjem.
14	Renter og avdrag nye skulebygg	?	?	?	?	Sjå eigen liste over kva investeringar dette gjeld.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		6 850	8 650	10 700	13 300	
nr.	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Nye klassar alle skulane	800	2 600	4 400	5 800	Samla kostnad nye klassar på Vestbygd, Sagstad, Grasdal og Meland Ungd.skule, samt noko styrking av spes.ped ressursar på skulane.
2	Auke i tenestestandard ut frå ny ressursfordelingsmodell.		1 200	2 400	3 600	Rådmann prioriterer denne satsinga i skulen, men først frå 2018
3	PPT-kontoret - auka stillingsressurs	400	800	800	800	Rådmann prioriterer ressursauken frå 2017
Sum prioriterte tiltak		1 200	4 600	7 600	10 200	

7.3.2 Felles ressursfordelingsmodell for grunnskulen i Meland

På oppdrag frå rådmann, har tenesteområdeleiarane og rådgjevar for skule, utarbeidet ein felles ressursfordelingsmodell for skulane. Formålet med ein slik modell er:

- Bruke felles aksepterte nøkkeltall/kriterier for ressursfordeling
- Bruke modell til å ujamne forskjellar mellom skulane
- Bruke modellen til å møte dei nye utfordringane skulane står overfor
- Bruk modellen som grunnlag ved tildeling av ressursar til skulane

Modellen skal sikre stabile og føreseielege rammar over tid. Kostra viser at andel elevar som får spesialundervisning i Meland aukar, og er no på 13%. Tilsvarende er andelen for Kostragruppe 8 på 8,2% og gjennomsnittet for landet (utanom Oslo) er 7,9%. Andelen i Meland har auka med 1,5% frå 2014 medan det er

reduksjon både i Kostragruppa og nasjonalt. Ein av fleire drivarar bak eit slik auke er dei økonomiske. For å snu denne utviklinga er skulane avhengig av dei ikkje tapar økonomisk dersom dei klarar å redusere andel elevar med spesialundervisning. Tilpassa opplæring er ein del av den ordinære undervisninga. Modellen er tenkt å sikre skulane den basis dei treng for å gje tilpassa opplæring.

Framlegget til ressursauke i økonomiplanen gjeld samla for alle skulane og det må gjerast ei vurdering av fordeling kvart budsjettår. Det vil over tid arbeidast for ein omfordeling av ressursar mellom skulane. Samla sett manglar skulane fire lærarstillingar for implementering av ønska ressursnivå. Tiltaket er teke med som framlegg frå 2017 med auke med to stillingar frå hausten og nye to i 2018. I 2017 er det ikkje prioritert midlar til iverksetting av modellen ut over intern omfordeling av eksisterande ressursar.

7.3.3 Grasdal skule

Elevtalet ved skulen er raskt aukande. Frå august 2016 til 2020 aukar vi med 55 elevar frå 143 til 188 elevar, og den største auken kjem til skulestart 2017, då vi aukar totalt med 25 elevar. Slik utviklinga har vore dei siste åra, er det sannsynleg at vi kan forvente ei deling i målform på kvart steg i bokmålgruppe og ei nynorskgruppe. Vi har budsjettetert med ein ny klasse hausten 2017 og ein hausten 2018, og sannsynlegvis stabilt etter dette i økonomiplanperioden med to parallellar på kvart trinn. Vi vil oppleve ei auke i skysstgifter grunna farleg skuleveg og transport til symjeopplæring. Det vil vera avgjerande for ein trygg skuleveg at fylkesvegen mellom Fosse og Moldekleiv vert utbetra raskt som del av Nordhordlandspakken. Oppstart av bygging i regulerte boligområde i vår skulekrins etter dette vil gi eit enno større elevtal i denne økonomiplanperioden.

Frå juni 2016 er skulen også ein byggeplass og det vil by på ekstra utfordringar i skuleåret 2016/17. Det er vedteke modulbygg med 4 klasserom, grupperom og kontor til helsesøster i denne perioden. Personalet, elevar og foreldre ser fram til nybygg og ombygging for å skape eit enno betre læringsmiljø frå 2017 og framover. Det vil også vera behov for auka ressursar til pultar, stolar og læremidlar.

Det er nødvendig med prioritering av pedagogisk utviklingsarbeid og eit godt læringsmiljø for alle elevane i heile kommunen for å kunne realisere mål om betre læringsresultat og satsing på lesing og realfag.

7.3.4 Meland Ungdomsskule

Meland ungdomsskule har dei komande åra elevtal på litt over 60 elevar per skuleår. Skuleåret 2016/2017 reknar vi med at vi har totalt 146 elevar ved skulen, aukande til totalt 205 i 2020/2021. Tala er noko usikre, og avhengig av kor mange som vel å gå i private skular. Når det likevel er rekna med berre to klassar per trinn fram til 2019, byggjer det på forventning om at foreldre søker mot privatskular. Det er ei utfordringa at vi ikkje veit kva elevtalet vert før nokre månader før skulestart, som følgje av muligheita til å velje private alternativ.

Skulen nyttar per i dag lokalitetar for kroppsøvingfaget og valfag på Frekhaug folkehøgskule og i Meland aktiv. Denne ordninga gjer at vi må nytte undervisningstid til å gå til og frå lokalitetane utanfor skulen sitt område. Dette har også FAU tatt opp som ein lite tilfredstillande ordning, og presisert behovet for kroppsøvinglokalitetar.

7.3.5 Sagstad skule

Sagstad skule er ein barneskule med eit forventta elevtal på 385 elevar hausten 2016. Den største utfordringa for skulen i økonomiplanperioden er at elevtalet framleis er aukande og prognosane tilseier at elevtalet aukar til 444 elevar skuleåret 2021/2021.

Skulen forventar låg vekst i elevtalet hausten 2016 og hausten 2017, før ein får ei kraftig auke hausten 2018. Talet på klassar i økonomiplanperioden er noko usikker, sidan språkdeling vil vere avgjerande for klassetalet. Tendensen dei siste åra har vore at rundt 1/3 av elevane skal ha bokmål. Dersom denne tendensen held seg vidare, kan vi forvente ein utvikling i klassetal som i pkt. 7.5.1 over. Auka elevtal gjev skulen ei utfordring i samband med auka kostnader til lærebøker, lisensar og anna undervisningsmateriell.

I juni 2016 startar utbygginga av Sagstad skule. Dette vert ein utfordrande periode der 2/3 av elevar og tilsette må flytte i brakker fram til utbygginga skal vere ferdig rundt juletider 2017. I samband med auka elevtal i økonomiplanperioden vil det være behov for investeringar i pultar og stolar. Det er ønskjeleg at dette kjem på plass i samband med utbygginga.

Talet på born i SFO ser ut til å halde seg stabilt i økonomiplanperioden.

7.3.6 Rossland skule

Rossland skule er ein 1-10 skule med svakt synkande elevtal. Klassetalet vert stabilt i økonomiplanperioden. Det vert ein klasse på kvart trinn på barnetrinnet, og to parallellar på ungdomstrinnet. Rossland skule har ikkje språkdeling på barnetrinnet.

Det er trong for oppgradering av materiell, stolar og pultar i perioden.

7.3.7 Vestbygd skule

Vestbygd skule er ein barneskule med 190 elevar hausten 2016. Det er då ein klasse på 1. trinn og to klassar med språkdeling på alle trinn elles. Elevtalet ser ut til å vera stabilt i underkant av 200 i økonomiplanperioden. Det vil i perioden vere behov for betydeleg tilrettelegging for elevar med spesielle behov både i skule og SFO.

Krav om språkdeling og store kull på dei fleste trinn gir mindre fleksibilitet i høve til organisering av undervisninga. Det vil vere behov for auka investering i ulike læremidlar framover. Vestbygd skule har dei siste to åra fått fleire tilsette, og det medfører auka press på personalrom og parkeringsareal.

7.4 Kommenterar til tiltak og prioriteringar innan Helse

Kommunale helsetenester er for tida i stor endring. Lenge har lokale tilhøve som folkevekst og befolkningssamansetning vore ei utfordring. Dei næraste 2-4 åra er det i tillegg lagt opp til store statlege reformer innan oppgåvefordeling mellom kommunar og sjukehus. Det er varsla endringar i finansieringssystema for fleire av helsetenestene, og Regjeringa er midt i ei større satsing innan rus og psykisk helse der kommunane skal få fleire oppgåver. Vidare er det stor statleg satsing på helsetilbodet til barn og unge, gjennom direkte finansiering over statsbudsjettet, samt ulike tiltaksordningar. Det er og eit nasjonalt mål å styrke fastlegetenesta til å kunne ta inn nye oppgåver, m.a. knytt til tettare oppfølging av pasientar utskreve frå sjukehus, samt delta meir aktivt i førebyggjande helsearbeid. Dette vil krevje fleire fastlegar.

Satsing innan helseområdet kjem og fram gjennom lokale styringsdokument:

- Kommunepleanen for 2014 – 2015 (samfunnsdelen) vart vedteke av kommunestyret i mai 2014. Denne inneheld klare føringar for styrking av førebyggjande helsearbeid, og då spesielt innan helsestasjonstenesta og fysioterapitenesta.
- Kunnskapsdokument folkehelse, vedteke i 2014, nemner spesifikke utfordringar innan områda førebyggjande helsearbeid (friskliv), helsetenester for barn og unge og fysioterapi.
- Temaplan idrett, kultur og folkehelse, vedteke av kommunestyret i januar 2014 har lagt føringar for tilrettelegging av fysisk aktivitet.
- Tenesteavtaler inngått med sjukehusa, vedteke av kommunestyret i 2012. Desse er juridisk bindande for kommunen. I ny revidert tenesteavtale for svangerskap- barselomsorga vert det kommunale ansvaret for oppfølging av mor og barn i samband med fødsel gjort meir tydelig. I praksis får kommunen ei plikt til tettare oppfølging med heimebesøk etter fødsel, samstundes som liggetid ved barselavdeling går ned.

Kommunen opplever sterk vekst i dei yngste årsklassane, og det er naudsynt med bemanningsauke for å dekke opp for auka tenestebehov til denne aldersgruppa. Det er sett i gang eit regionalt samarbeid for frisklivstiltak og lærings- og mestringstilbod for kronisk sjuke. Vidare vert det gjennom budsjettåret lyst ut ulike statlege midlar til tiltak innan helseområdet. Mange av desse tiltaka krev kommunal eigendel. Kommunen bør derfor sette av nokre midlar til kommunal medfinansiering for å kunne hente inn statleg medfinansiering av slike tiltak.

Våren 2015 har Regjeringa lansert 2 stortingsmeldingar om kommunalt arbeid innan helsesektoren, ein om folkehelse og ein om primærhelsetenestene.

Stortingsmelding 19 (2014-2015) «Mestring og muligheter» bygger på folkehelsemeldinga frå 2013. Det skal leggas opp til tettare kopling mellom frivilligheten og kommunen sitt arbeid innan psykisk helse, folkehelse, trivsel, livsstil, tilhørighet og lokalsamfunnsutvikling. Vidare skal folkehelsearbeidet vere kunnskapsbasert, og byggje på m.a. lokale oversikter over helsefremmande og helseskadelege tilhøve i kommunen (jfr. Kunnskapsdokument folkehelse, vedteke av kommunestyret i 2014). Det skal og leggest opp til ein meir moderne eldrepolitikk med vekt på aktivitet og deltaking. Stortingsmelding 19 inneheld likevel få konkrete tiltak som kommunen kan spesifisere som tiltak i økonomiplanarbeidet, men det er forventet fleire konkrete tiltak gjennom dei neste statsbudsjetta. Kommunen må regne med at nye tiltak vert finansiert, men det vil truleg vere naudsynt også med prioriteringar innanfor dei rammeløyingane som kommunen får.

Stortingsmelding 26 (2014-2015) om primærhelsetenesta kom i mai 2015. Denne legg opp til styrking av helse tenester for barn og unge. M.a. varslast ny forskrift om drift av helsestasjon. Det vert lagt opp til styrking av

feltet rus/psykiatri med m.a. mulig overføring av driftsansvar for dei distriktpsikiatriske sentra til kommunane. Innan rehabiliteringsfeltet må kommunane styrke både stillingsressursar og kompetanse, og det er varsla ny finansieringsordning innan kommunale fysioterapitenester.

Frå 2017 vert det lovpålagt med kommunalt døgntilbod innan psykisk helsevern. Det er sett i gang eit regionalt prosjekt for å sjå korleis denne oppgåva kan løysast interkommunalt. Det er ikkje satt av midlar i drift av desse tiltaka i økonomiplanen. Grunnen er at det er uklart kva krav kommunane vil få, kva tilbod som vert krevd, og korleis tilbodet skal finansierast. Her må kommunen avvente statlege vedtak.

Frå 2020 vert kommunepsykolog ei lovpålagt stilling. Kommunen har søkt, og fått tildelt, kr 300.000 i statleg støtte for 2016. Dersom kommunen skal lyse ut og tilsette psykolog må det sikrast finansiering i økonomiplanen.

Regjeringa legg opp til at primærhelsetenestene skal vere samlokalisert på tvers av tradisjonelle faggrupper, og at kommunen skal organisere primærhelseteam med fleire faggrupper som har ansvar for pasientane. For meir komplekse problemstillingar skal det etablerast oppfølgingsteam. Konkret gjennomføring og finansiering av desse endringane veit ein pr i dag lite om. Men det er viktig at kommunen, når ein utviklar tenestetilbod, tar høgde for dei endringar som er venta. Denne strukturendringa vil og krevje endring i disponering av bygningar. Helsetenesta sine behov for endring i arealbruk må derfor takast omsyn til. Dette vil gjelde om ein held fram som eigen kommune, men arealbehovet må også takast omsyn til om det blir ny kommunestruktur, der Frekhaug skal ha nærsenterfunksjonar.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Helsetenesta						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Barn og unge	850	850	1 150	1 150	Det er gjennomført styrking av helsestasjon og skulehelseteneste i 2015 og 2016 utanom økonomiplan, i midlar over statsbudsjettet. Ytterlegare 850.000 er lagt inn som finansiering av kommunepsykolog (føreset statleg tilskott på kr 300.000). Ytterligere 1/2 årsverk innan helsestasjon / skolehelse er lagt inn fra 2019. Evt statlige midler kommer i tillegg.
2	Folkehelse og friskliv, utviding av tilbod	200	200	200	200	Kommunal fysioterapi for spesifikke målgrupper, fallkurs / kvardagsrehab. / folkehelseiltak 200.000
3	Psykisk helse og rusvern	0	600	1 200	1 200	Dette saksområdet er særst vanskeleg å budsjettere, grunna varsla lovendringar. Kommunane får plikt til ØH-døgntilbod innan rus/psykisk helse fra 2017; samt innføring av gebyr for liggedøgn for utskrivingsklare pasientar. Det er ikke tatt høgde for dette, vi må føresete statleg fullfinansiering. Det kan vere behov for å revidere dette allerie i budsjettarbeidet for 2017. På lang sikt er det ønskelig å etablere bo-team som kan betjene brukere til fleire av døgnets timar. Dette vil kreve flere årsverk. Kostnadene er vanskelig å beregne, da finansieringen p.t. er uklar. I planen legges inn en kommunal egenandel fra 2018, men denne må revideres når mer informasjon foreligger.
4	Eldre helse og rehabilitering	250	250	250	700	Styrking av legedekning og fysioterapidekning ved Meland sjukeheim grunna fleire korttidsplassar og dårlegare pasientar frå sjukehus.
5	Kliniske tenester	300	500	500	500	Klinisk fysioterapi halv heimel i løpet av 2016 innan rammen. Heilårseffekt fra 2017, samt økte leiekostnader. Det er naudsynt å auke kapasiteten i fastlegeordninga i samsvar med folkevekst.
7						
8	Styrke forvaltning / administrasjon	300	400	400	400	Behov for ressursar til driftsstøtte, forvaltning, leing og administrasjon for at tenesteområdet skal fungere. Dette grunna endring i arbeidsomfang, og nye forvaltningsoppgåver frå Staten.
	Sum framlegg til auke i årleg ramme	1 900	2 800	3 700	4 150	

Dei varsla omstruktureringane gjer det vanskeleg å vere spesifikk i personell- og ressursbehovet i økonomiplanperioden. For ikkje å låse seg til spesifikke tilbod, stillingar eller yrkesgrupper har Helseavdelinga vald å legge fram «pakkøløysingar» i sitt framlegg til tiltak. T.d. vil satsing innan barn og unge kunne krevje ulike yrkesgrupper. Tenesteområdet ønskjer ikkje å låse satsinga til spesifikke yrkesprofesjonar, men heller vurdere dette løpande ut frå innbyggjarbehovet, endringar i sjukehusa sine oppgåver, samt nye nasjonale krav.

Samstundes må ein i planen sikre finansiering av framtidige behov som i dag er kjent, gitt dagens krav og finansieringsmodellar. Sjølv om kommunen må forutsette at nye krav til tenesteleveransar vert statleg finansiert, veit ein at det innan fleire område kan ligge krav om kommunal delfinansiering.

7.5 Kommenterarar til tiltak og prioriteringar innan NAV

NAV står for arbeids- og velferdsforvaltning. Nasjonale mål og prioriteringar er at ein ynskjer eit land med små forskjellar og minimal fattigdom. Det sentrale verkemiddelet i innsats mot fattigdom er arbeid. NAV skal kunnskap om dei generelle levekåra i samfunnet og fremje sosial og økonomisk tryggleik, fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltaking i samfunnet. NAV skal ha eit spesielt fokus på barn og unge og deira familiar.

I Hordaland er det satt opp ein eigen levekårsindeks basert på 8 utvalde kriterier mellom anna andel personar i aldersgruppa 18-24 år som mottar sosialhjelp, median bruttoinntekt, utdanningsnivå, sjukefråvær og liknande. I denne levekårsindeksen er Meland kommune rangert som kommune nr 25 i Hordaland og ligg nest sist i Nordhordland. Denne indeksen kan antyde at Meland kommune har utfordringar. Når ein i tillegg veit at fattigdom går i arv (låg inntekt, utdanningsnivå, helse, uføretrygd) er det viktig at NAV med sine tilsette og tilgjengelege verkemiddel prioriterer arbeid og innsats riktig.

Når ein ser levekårsindeksar og fattigdomsbilete i stort er busette flyktningar overrepresentert i den gruppa som ligg under fattigdomsgrensa i Norge. Meland kommune skal sikre at busette flyktningar etter introduksjonsprogram er økonomisk sjølvstendige og godt integret i samfunns- og arbeidsliv. Meland kommune vil arbeide aktivt og systematisk for at fleire av dei busette flyktningane er yrkesaktive og ikkje avhengige av økonomisk sosialhjelp. NAV Meland har etablert eit prosjekt «arbeid først» og har fått skjønnsmidlar frå fylkesmannen til eit prosjektet. I prosjektperioden vil vi arbeide aktivt for at den enkelte flyktning får nyttiggjere seg utdannings- og erfaringsbakgrunn frå heimlandet slik at ein får til ein raskare og meir nyttig tilnærming til arbeidslivet.

Arbeidsløysa i Meland kommune er per april 2016 3,8%. Til samanlikning ligg Hordaland fylke på 3,4% og Lindås kommune på 3,8%. Meland kommune har lenge vore ein av dei kommunane i Hordaland med høgast arbeidsløyse. I dag kan vi seie at Meland kommune ligg meir på nivå med dei andre kommunane det er naturleg å samanlikne seg med. Dette kan fort endre seg.

Meland kommune ligg høgt når det gjeld brukarar som er under arbeidsavklaring. Arbeidsavklaring er ei statleg yting som sikrar folk inntekt i periodar der folk på grunn av sjukdom eller skade har trong for hjelp frå NAV for å kome i arbeid. Rundt 20% av dei som har arbeidsavklaringspengar i Meland er under 30 år. Meland kommune har ung befolkning og tala frå NAV-statistikken speglar dette.

Enkelt sagt er det slik at for kvar dag ein person er registret i NAV-systemet aukar sjansen for at personen vert verande i NAV. Tida arbeider mot oss. Arbeid med ungdom uavhengig av yting er difor eit prioritert område i NAV generelt og særskilt i Meland kommune. Kommunestyret har og vedtatt aktivitetsplikt for ungdom på sosialhjelp. NAV Meland har lagt opp eit stramt «regime» rundt ungdom slik at dei ikkje vert gåande som passive mottakarar av ytingar, og i staden vert motivert for arbeid eller skule. NAV Meland har etablert «ungjobb» som er ein møteplass for ledig ungdom.

Ein del av ungdommane våre er vanskelegare å finna høvelege aktivitetar for enn andre. Skal vi sikre ein god aktivitet som kan gje resultat, må ein del av ungdommane fylgjast meir opp i arbeidsretta aktivitet enn det ein kan vente at dei aktuelle arbeidsgjevarane eller avdelingane i kommunen kan gi.

Det vert fortløpande vurdert om dette er eit arbeid der ein og kan samarbeide med dei andre kommunane i området. Det er i økonomiplan for 2016-2019 lagt inn ynskje om ei halv stilling for særskilt å kunne fylgje opp dei som ikkje kan nyttiggjera seg ordinære tiltak og utplassering.

Det er frå tenesteområdet lagt inn framlegg til ei forsiktig auke i sosialhjelp. Dette heng saman med auke i arbeidsløysa generelt og auke i folketal.

For økonomiplanperioden 2017-2020 er det lagt inn framlegg til tiltak slik:

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå NAV							
nr.	Framlegg til tiltak	2016	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	NAV - auke i sosialhjelp		150	200	250	300	Folketalsauken vil slå inn med auke i sosialhjelp.
2	Arbeid for sosialhjelp og lågterskeltilbod til sosialhjelpsmottakarar		350	350	350	350	Planlegg tiltak i samarbeid med Lindås, krev ei stilling. Bør gje innsparing på sosialhjelpsutlegga.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		0	500	550	600	650	
Ingen prioriterte tiltak frå NAV							

7.6 Kommenterarar til tiltak og prioriteringar innan Barnevern

Meland kommune vart i 2011 og 2013 styrka med statlege midlar til oppretting av totalt to permanente stillingar i barnevernstenesta. Tilskotet her vert vedteke årleg i samband med budsjetthandsaminga i Stortinget. Etter ei tid vil midlane gå inn i rammeoverføringa til kommunen. For å ta høgde for bortfall av det øyremerka tilskot må det budsjetterast med kr 650.000,- frå 2017 og kr 1.300.000,- frå 2019. Då dette er venta å komme inn som tilsvarande auke i rammetilskotet til kommunen ut over det som i inntektsføresetnadane i kap.5, treng ein ikkje auke nettorammane for å få med desse tiltaka.

Utgiftene til kjøp av tiltaksplassar i barnevernet har vore moderate over fleire år, men vi ser no ei auke i barn som har trong for særskilde plasseringar. Dei barna som vi må ta omsorg for har oftast omfattande skader noko som igjen fører til kostbare plasseringar. Departementet set no fram forslag om at kommunane skal dekke 80% av dei faktiske kostnadane ved plassering i tiltak som dei formidlar. Desse faktorane gjer det særskilt utfordrande å budsjettera på barnevernsområdet. Ei plassering kan føre til ei utgift på mellom 1.500' til 2.000' på årsbasis. Det er likevel ikkje lagt inn framlegg til auke i ramma utover bortfall av statleg tilskot til stillingar.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Barnevernstenesta							
nr.	Framlegg til tiltak	2016	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Barnevern - bortfall av øyremerka tilskot til 2 stillingar		650	650	1 300	1 300	Brutto kostn. pr stilling kr 650', som vil mangle finansiering når tiltaket vert lagt inn i kommunane sine rammeoverføringar. Usikkert når og om det skjer, tek det som som tiltak og må eventuelt inn dersom tilskotet faller bort.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		-	650	650	1 300	1 300	
Ingen prioriterte tiltak på Barnevernet							

7.7 Tiltak og prioritering innan pleie- og omsorg

7.7.1 Meland Sjukeheim

Sjukeheimen har per 2016 bemanningskapasitet til drift av 39 pasientsenger. Desse er fordelt slik:

- 9 korttids- og rehabiliteringsplassar ved Solkroken.
- 12 plassar for demente ved Lerketunet
- 18 plassar ved langtidsavdelinga ved Nordgardstunet

Nattenesta

Meland sjukeheim har ikkje lagt inn auke av institusjonsplassar i 2017, men noko auke i drifta av nattenesta. Samhandlingsreform og auke av utskrivingsklare pasientar frå sjukehus med komplisert og samansett sjukdomsbilde stiller krav til sjukepleiekompetanse også innan natt-tenesta. Krav til medisinsk-teknisk kompetanse er aukande i døgnkontinuerleg tenesteyting. Natt-tenesta handterer alle pasientar ved både institusjon og heimeteneste i tidsrom kl. 2145-0715. Det er trong for auka ramma med kr 0,6 mill. for å sikre forsvarleg tilsyn og tenesteyting på natt. Auka kapasitet ved nattenesta er og i seg sjølv eit førebyggjande tiltak med omsyn til å ta ned press på institusjonsplassar.

Ein legg opp til auke i drifta for 2 plassar ved lindrande eining frå 2018. Dette gjer at heimetenesta i 2017 må ivareta de i målgruppa som ikkje får tilgang til institusjonsplassar her.

Korttidsavdelinga gir i dag teneste ved 9 pasientrom der to rom er tenkt til bruk ved lindrande behandling. Desse to romma har tilknytt to rom til bruk for pårørande slik tilfelle. Drift av dei to romma ved lindrande eining ikkje bemanna tilstrekkeleg opp i høvet til nok og rett kompetanse. Denne ressursauken ligg i økonomiplanen med tiltak frå 2018.

Langtidsavdelinga

Vidare er det kapasitet ved langtidsavdelinga til å auke opp drifta med 4 ordinære pasientrom. Desse vert i dag midlertidig nytta til kontor for heimetenesta. For å ta i bruk desse romma til langtidsplassar krev det auke stillingsressurs både dag, helg og kveld (totalt 6 stillingar). Dette tiltaket føreset auka kapasitet ved natt-tenesta slik det er prioritert i 2016 og vidareføring av dette i 2017.

Dagaktivitetstilbod demens

Frå 2020 er det lovkrav at kommunen skal ha eit dagtilbod til heimebuande personar som lever med demens, relatert til Rundskriv 1-5/2007 Aktiv omsorg. Tilbod til heimebuande personar med demenssjukdom skal m.a. stimulere til eigenmestring tilpassa den einskilde sitt funksjonsnivå slik at ein kan bu heime så lenge som mogeleg kombinert med naudsynt avlastning for pårørande. Framlegget gjeld i første omgang tilbod 2-3 dagar i veka i ein oppstartsfase med 5 plassar. Ein kan her vurdere kjøp av tenester frå private som t.d. på gard/ «inn på tunet» osv. Kommunen har utfordringar med lokalitetar knytt til gjennomføring av tiltaket. Det er mogeleg å søkje tilskot til diverse utgifter med omlag 30% per plass.

Anna

Det er trong for å auke kapasitet fysioterapi ved institusjon. Opning av tilbygg Meland sjukeheim og auka tal pasientar har til no ikkje vore supplert med auka kapasitet for fysioterapitenester. Det er ei målsetting å satse meir aktivt på korttids- og rehabiliteringsplassar og dette set krav til kapasitet innan fysioterapi.

Meland sjukeheim vil prioritere øvst styrka natt-teneste, jamfør kommentar til ulike satsingar over. Tiltaket er prioritert vidareført i 2017, sjå tabell neste side.

7.7.2 Heimetenesta

Nye reformer dei siste åra har resultert i at oppgåver er overført frå spesialisthelsetenesta til kommunane. Pasientane har kortare liggetid på sjukehusa og mykje av behandlinga er poliklinisk. Heimetenesta må fylgje opp pasientar som er dårlegare enn tidlegare, og nye brukargrupper med meir fagleg krevjande, komplekse og psykososiale behov. Ei sterk heimeteneste kan førebygge funksjonssvikt og sjukdomsutvikling og utsetje innlegging på sjukehus eller sjukeheim. Skal vi klare å gi fagleg gode tenester må vi heve det faglege nivået i heimetenesta, og auke talet tilsette med helse- og sosialfagleg utdanning.

I kommunen sin årsmelding for 2015 er det teke med Kostra-tal og andre nøkkeltal for drifta av Meland heimeteneste. Tenesteyting/økonomi i komande økonomiplanperiode 2017-2020 er framleis sårbar for individulle endringar i tenestebehov. Dette gjeld både kjende brukarar og nye behov jamfør folkevekst. Det er eit sentralt moment at fordeling av økonomisk ramme til tenesteytinga siste åra er om lag 60 % til barn/unge/unge vaksne og 40% til personar over 67 år.

Meland kommune har frå vår 2015 tatt del i nasjonal satsing/prosjekt innan kvardagsrehabilitering. Prosjektperioden er satt til ut 2016. Arbeidsform vektlegg førebyggjande verksemd. Brukarane sine egne erfaringar og ynskje er utgangspunkt for å skape eit godt liv og utvikle gode tenester. Arbeidsform er krevjande ved oppstart og etablering, men har dokumenterte gevinstar. Dette gjev mellom anna meir sjølvstende og betre helse hjå pasientane/heimebuande og gjev ein reduksjon i tal vedtakstimar hjå einskilde i målgruppa. Ein legg opp til ein integrert modell der ein skal samordne arbeid mellom ulike profesjonar som t.d. sjukepleie, fysioterapi og ergoterapi.

Fokus på eigenmestring krev meir tidsressurs og krev difor auka økonomisk ramme. I fylgje statlege føringar skal velferdsteknologi vere ein integrert del av tenestetilbodet i omsorgstenestene innan 2020. Ein har starta arbeid med kompetanseheving for personalet på dette området, og vil arbeide for ei gradvis innføring av denne tenesta hjå aktuelle brukarar i åra framover.

Både heimeteneste og institusjon har trong for å effektivisere turnusplanlegging og vikarinneleige. Dette er eit viktig område som har stor økonomisk betydning for drifta og er tidkrevjande. Det er trong for å samordne dette arbeidet og styrkje kompetansen på færre personar. Ein vil nytte interne fagpersonar som skal spesialisere seg på dette, men fører til at vi må kompensere for bortfall av helsefagressurs innan heimetenesta.

Kartlegging syner lovkrav om å vurdere oppjustering av vedtaksnivå når det gjeld avlastning barn/unge. Det er trong for ei gradvis auke til opp mot kr på 1,2 mill. i økonomiplanperioden. Denne summen inkluderer ikkje med nye behov som følgje av folkevekst. Avlastningstiltak for barn/unge er i seg sjølv eit førebyggjande tiltak med omsyn til å redusere seinare vanskar for dei det gjeld kombinert med å ivareta pårørande.

Meland heimetenesta har auka krav til sakshandsaming og forvaltningsvedtak jamfør prinsipp om beste effektive omsorgsnivå. Forsvarleg kapasitet forvaltning er viktig med omsyn til den samla tiltakskjeda til å fatte enkeltvedtak på rett teneste, med rett nivå til rett tid. I tillegg set auka klagehandsaming og krav til forvaltningskompetanse. Både Meland sjukeheim og Meland heimetenesta bør satse meir aktivt på lærlingar som del av rekrutteringsstrategi innan helsefag. Det er lagt inn framlegg om å auka ramme for å kunne gje eit betre tilbod om lærlingeplassar. I ramme for 2016 er det satt av 300.000 til føremålet, og sum bør aukast med omsyn til noverande og framtidige behov personell. Meland heimeteneste vil prioritere høgast styrka kvardagsrehabilitering jamfør ulike satsingar over.

Sjå tabellen nedanfor med oppsummering av framlegg til tiltak frå sjukeheimen og heimetenesta.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Pleie- og omsorg						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	2 pasientrom palliasjon / lindrande behandling		2 000	2 000	2 000	Ressurskrevjande tenesteyting med heildøgnsdrift av 2 pasientrom v/ Lindrande eining Solkroken. Sjukepleieressurs døgnbemanna pt stipulert til 3 årsverk. Tiltaket føreset at oppjustering av 1,8 årsverk i Natt-tenesta også vert gjennomført - sjå eige tiltak under. Kan vurdere kombinasjonsbruk av lokale til avlastning og/eller kapasitetsauke rehabilitering.
2	Fysioterapi - auke i timetal på sjukeheimen tilsarande 0,5 årsverk	300	300	300	300	Pasienttal har auka siste år utan at ein har auka kapasitet fysioterapi tilsvarande. Satsing på kortid/rehabilitering krev auka stillingsressurs. Behov vurdert til auke med med 50% frå dagens 30% til 80% stilling relatert til institusjonsdrifta.
3	Dagaktivitet for heimebuande med demenssjukdom	250	500	750	1 000	Frå 2020 er det lovkrav at kommunen skal ha eit dagtilbod til heimebuande demente. Dagaktivitetstilbod er relatert til Rundskriv 1-5/2007 Aktiv omsorg. Tilbod til heimebuande personar med demenssjukdom skal m.a. stimulere til eigenmestring tilpassa den einskilde sitt funksjonsnivå slik at ein kan bu heime så lenge som mogeleg kombinert med naudsynt avlastning for pårørande. Framlegget gjeld i første omgang tilbod 2-3 dagar i veka i oppstartsfasen med 5 plassar. Ein kan her vurdere kjøp av tenester frå private. Kommunen har utfordringar med lokalitetar knytt til gjennomføring av tiltaket. Kan og søkje tilskot til diverse utgifter med omlag 30% per plass.
4	4 nye pasientrom langtid - auke frå noverande 18 til 22 pasientrom.		1 400	2 500	3 400	Auke kapasitet med 2 pasientrom på sjukeheimen frå haust 2018 og ytterlegare 2 rom frå haust 2019. Stipulert stillingsressurs/årsverk pt ved døgnskontinuerlig bemanning. Tiltaket føreset auka kapasitet ved Natt-tenesta jamfør eige tiltak under.
5	Kontorlokaler heimetenesta		?	?	?	5 kontorplassar i heimetenestene som følgje av at pasientrom på sjukeheimen vert teke i bruk
6	Sekretærressurs	200	200	200	200	ny 40% stilling - øke fra 60%
7	Dagtilbod ressurskrevjande teneste	400	400	400	400	Netto økning i forhold til refusjon for ress.kr.tenester
8	Kvardagsrehabilitering - Førebyggjande satsing med integrert modell - 2 årsverk og ytterlegare 1 årsverk frå 2018	1 200	1 800	1 800	1 800	Meland har frå vår 2015 tatt del i nasjonal satsing/prosjekt innan kvardagsrehabilitering. Arbeidsform er krevjande ved oppstart og etablering, men har dokumenterte gevinstar (meir sjølvstende hjå pasientane, betra helse og reduserte vedtakstimar hjå målgruppa) på sikt. Behov vurdert til kapasitetsauke med 2 årsverk sjukepleieressurs og 1 årsverk helsefagarbeidar. I tillegg er det trong for å sikre deltaking via ergoterapi og fysioterapi.
9	Administrativ ressurs - turnusplanlegging og vikarinnhenting - 1 årsverk.	300	550	550	550	Spesialiserer kompetanse innan turnus/vikarinnhenting og omgjering av ansvarsområder internt. Samordninga skal bistå både heimeteneste og institusjon. Er pt vurdert å kreve kompensasjon i tenesteyting v/heimetenesta med samla 1 årsverk helsefagarbeidar.
10	Sakshandsaming og forvaltning innan heimetenesta - 1 årsverk.	350	600	600	600	Trong for auka kapasitet forvaltning av lovkrav og vedtaksvurdering. 100 % sjukepleiarressurs/3 årig høgskule
11	Natt-tenesta - auka kapasitet med eitt årsverk - heilårseffekt frå 2017	600	600	600	600	Samhandlingsreform og utskrivningstakt frå sjukehus set auka krav til sjukepleiar kompetanse innan natt-tenesta. Natt-tenesta handterer både institusjon og heimebuande pasientar. Høgaste prioritet frå tenesteområdet, prioritert med kr 600.000,- frå hausten 2016. Rest er heilårseffekt frå 2017.
12	Læringsatsing innan helsefag - samla sum for både institusjon og heimeteneste	150	250	250	300	Felles satsing innan omsorg - 2 nye med oppstart per år. Eit lærlingeløp er 2 år. Institusjon startar opp med 1 haust 2015. Kostnad av årslønn med om lag kr. 410.000 er 30% 1 halvår, 40% 2 halvår, 50% 3 halvår og 80% 4 halvår.
13	Tiltak avlastning		?	?	?	Ny brukar - kostnad usikker - difor ikkje budsjettert.
14	Avlastning barn/ungdom både i avlastningsbustad og i heim	600	800	1 000	1 200	Kjøp av spesialisert avlastningsteneste til barn / unge med vedtak. Ikkje lagt inn auke hjelpebehov jfr folkevekst.
15	Sjukepleieressurs	600	600	600	600	Sjukepleieressurs knytta mot utskrivingsklare pasientar som treng spesialisert behandling i heimen.
16	Vernepleie ressurs	600	600	600	600	Ressurskrevande brukarar - spesiell oppfølging, barn og unge.
	Sum framlegg til auke i årleg ramme	5 550	10 600	12 150	13 550	
nr.	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Dagtilbod ressurskrevjande teneste	400	400	400	400	Netto økning i forhold til refusjon for ress.kr.tenester
2	Kvardagsrehabilitering - Førebyggjande satsing		1 200	1 800	1 800	Meland har frå vår 2015 tatt del i nasjonal satsing innan kvardagsrehabilitering. Tiltaket krev auke i ressursar, som sjukepleiestilling, helsefagarbeidar, ergoterapi og fysioterapi. Klarer ikkje prioritere tiltaket før i 2018.
3	Natt-tenesta - auka kapasitet med eitt årsverk - heilårseffekt frå 2017		600	600	600	Samhandlingsreform og utskrivningstakt frå sjukehus set auka krav til sjukepleiar kompetanse innan natt-tenesta. Natt-tenesta handterer både institusjon og heimebuande pasientar. Høgaste prioritet frå tenesteområdet, prioritert med kr 600.000,- frå hausten 2016. Rest er heilårseffekt frå 2017.
	Sum prioriterte tiltak	400	2 200	2 800	2 800	

7.8 Tiltak og prioritering innan kultur

Det er innan kulturområdet trong for auka satsing på ei rad område.

- **Lag og organisasjonar.**

Det frivillige lag- og organisasjonslivet i Meland kommune er svært viktig for eit godt og aktivt liv i Meland. Svært mange av tilboda vi gjev til innbyggjarane er baserte på eigeninnsats. Laga har større utgifter enn det dei får i støtte gjennom tildelingane av kulturmidlar og det er avgjerande for framtidig drift at støtta vert auka. Spesielt gjeld dette dei som driv egne hus, kulturminnevernet og innafor song og musikk.

- **Kulturskulen.**

Frå 2006 til 2015 har det vore ein nedgang i talet på elevar frå 317 til 214 grunna auke i lønsutgifter per lærarressurs, utan tilsvarande auke i rammene slik at ein ikkje har vore i stand til å oppretthalde tilbodet. Ventelistene aukar og vi kan ikkje gje tilbod til alle barn som ønskjer å gå på kulturskulen.

Det er spesielt stort trykk på grunnopplæringa og barnedans. Dei som viser stor framgang har i dag ikkje høve til å få utvida undervisningstid frå 20 til 30 minutt. For skuleåret 2015/16 kom det inn 161 nye søknader. Det er stor trong for auka ressursar til kulturskulen. Rossland skulekorps får i dag høgare dirigentressurs enn Sagstad skulekorps, dette bør jamnast ut ved at ei aukar ressursen til Sagstad med 15%.

- **Biblioteket.**

Meland har stillingsressursar godt under gjennomsnittet, og rundt halvparten av tilrådd nivå nasjonalt. Drifta er svært sårbar, med totalt 2,4 årsverk, og biblioteket kan ikkje levere meir til barnehage og skule utan fleire stillingar. Meirope bibliotek førar òg til meir arbeid når ein skal ta vare på lokalet.

- **Ungdomsarbeid.**

Sidan den gamle ungdomsklubben vart lagd ned har det ikkje vore noko kommunalt fritidstilbod for ungdom. Skal gode og trygge oppvekstvilkår for barn og unge vere eit satsingsområde for Meland kommune, må eit slikt tilbod komme på plass og det trengs midlar til drift, aktivitetar, eigendelar og utstyr. Ungdomsrådet etterlyser ein livs- og organisasjonsnøytral plass å vere. Ei satsing må inkludere stillingsressurs i form av ungdomskoordinator, sidan det ikkje er nok personale til å følgje opp ungdom på same nivå som i nabokommunane.

- **Investeringar.**

Forprosjekt Gamle Holsnøy Meieri: Ein skal utgreie meieriet på Frekhaug til kulturføremål, og det skal etter framdriftsplanen settast i gong eit forprosjekt i 2017.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Kulturtenesta						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Auke i tilskot til lag og organisasjonar	200	200	200	200	I 2015 og -16 auka tilskottet til idrett og friluftsliv, det er no viktig at andre lag og organisasjonar vert støtta med meir midlar, særleg innafor musikk, kulturminnevern og lagsdrivne hus.
2	Dirigentressurs	90	90	90	90	Utjamne tilbodet mellom skulekorpsa i kommunen.
3	Auke i kulturskuletilbodet		250	650	650	Tilbodet er redusert med ca 100 plassar sidan 2006 som følgje av løpande reduserte rammer. Kostnaden er ca kr 5 000 per elevplass per år. Ved ei gradvis auke vil vi komme tilbake til 2006-nivå, men framleis ikkje ta høgde for folketalesauken. Vi bør ha som eit mål å kunne tilby kulturskuleplass til 30% av barna i Meland kommune.
4	Nytt årsverk biblioteket		650	650	650	Nøkkeltal seier at det skal vere ein bibliotekar per 1500 innb, dvs 5 årsverk. I dag har vi 2,4 - halvparten av dei stillingane vi bør ha. Drifta er svært sårbar og ein kan ikkje levere meir til barnehage/skule utan fleire tilsette.
5	Drift av ungdomsklubb		200	200	200	Dersom ein skal starte opp ein ungdomsklubb må det vere tilgjengelege midlar til drift, utstyr og aktivitetar
6	Ungdomskoordinator		650	650	650	Ein ungdomskoordinator vil vere svært viktig for å styrke satsinga på barn og unge
Sum framlegg til auke i årleg ramme		290	2 040	2 440	2 440	
Førebels ingen nye tiltak prioritert frå Kultur						

7.9 Plan, utvikling og kommunalteknikk

7.9.1 Organisering

Tenestområdet er oppdelt i følgende ansvarsområde:

- 600 Administrasjon, eigedomsforvaltning og utbygging
- 601 Plan, geodata og oppmåling, delvis finansiert med gebyrinntekter
- 602 Byggesak. Sjølvkostbasert og finansiert med gebyrinntekter.
- 603 Landbruk, natur og miljø
- 610 Drift og vedlikehald kommunale bygg
- 612 Drift og vedlikehald vegar, kaiar, kyrkjegard og plassar
- 613 Reinhold
- 614 Avlaupsreinsing. Netto ramme 0, sjølvkostbasert og finansiert med avgifter.
- 615 Vassforsyning. Netto ramme 0, sjølvkostbasert og finansiert med avgifter.
- 616 Slamtømming og feing.

Både slamtømming og feing er interkommunale tenester, der alle driftskostnader ligg i samarbeidstiltaket. Meland kommune står for innkrevjing av avgifter. Netto ramme er 0, då desse områda og er sjølvkostbaserte.

7.9.2 Utfordringar ved Plan, utbygging og kommunalteknikk

7.9.2.1 Utbygging og forvaltning av kommunen sine eigedomar, vegar, vatn- og avlaupsanlegg

Kommunen eig mange bygningar, store tekniske anlegg og mykje areal, til bruk for innbyggjarane. Trygg og stabil vassforsyning, klasserom fri for muggsopp, avlaupsanlegg som ikkje ureiner og vegar som er framkommelege sommar som vinter, er basis for at det i det heile kan bu folk i kommunen. Det gjeld for gamal og ung, for sjuke og friske, for næringsdrivande og privatpersonar. Det er eit fundament som verken er brukarstyrt eller behovsprøvd.

Dei siste tiåra har kommunen fått fleire vegar å drifte, fleire veglys, fleire bygg å vedlikehalde, fleire vatn- og avlaupsanlegg å drifte, meir kompliserte driftsovervåkingssystem, strengare krav til dokumentasjon og rapportering, høgare krav til brøyting og anna vintervedlikehald, og generelt fleire innbyggjarar med høge forventningar til kvaliteten på kommunale bygg, vegar og anlegg. Tal tilsette innan drift og vedlikehald har stått i ro. Kompetansekravet er høgt, noko som er utfordrande i høve til rekruttering.

Ei særskilt budsjettmessig utfordring er kommunen sitt behov for å leige lokale i andre bygg, m.a. i Meland Aktiv og på Nordhordland Folkehøgskule (basseng). Summane som er sett av er for små i høve til den auka bruken som følgjer med vekst i elevtalet.

I budsjettframlegget er det signalisert eit behov for å auke driftsbudsjettet på grunn av auke i faste kostnader til bygningar og vegar. Det er også signalisert eit behov for å auke vedlikehaldsbudsjettet, då det går eit skilje mellom vedlikehaldsoppgåver som kan finansierast over investeringsbudsjettet og dei som kan finansierast over driftsbudsjettet. Kommunen har ei stor og viktig oppgåve i verdiforvaltning slik at den felles bygnings- og anleggskapitalen vert teken vare på for innbyggjarane.

7.9.2.2 Planlegging, byggesaksbehandling, kart og oppmåling, landbruk og miljø

Meland som lokalsamfunn er avhengig av ein viss vekst både i folketal og næringsliv, for å oppretthalde - og helst vidareutvikle - eit godt tenestnivå. Meland har eit heldig utgangspunkt i så måte, tett på Bergen. Det tyder at kommunen må få dei nyutdanna til å flytte heim att når dei går ut i arbeidslivet, og få familiar til å komme til Meland når dei etablerer seg eller ser seg om etter noko nytt. Det tyder igjen at kommunen må kunne tilby bustadområde som folk finn attraktive, med variert bustadtilbod. Det må vere næringsområde og verksemdar som utvikler seg. Det må vere god nok barnehagekapasitet, og god nok skulekapasitet. Ingen ting av dette kjem av seg sjølv.

Om få år er det heilt nødvendig å auke kapasiteten innan kommunal planlegging og plansaksbehandling. Gode utbyggingsplanar, god byggesaksbehandling, nøyaktig planregister og korrekt matrikkelføring er grunnleggjande for at folk skal kunne bu i kommunen, og for kommunen sine skatteinntekter. Det krev høg kompetanse og god nok kapasitet.

Arealdelen til kommuneplanen legg til rette for storstilt nærings- og bustadutbygging. Det er nødvendig å bruke ressursar på større kommunale planer, t.d. Midtmarka (som er i gang), Langeland og Ryland/Vikebø, og sentrumsutvikling. Det er nødvendig å ta imot private utbyggjarar på ein god måte og sørge for effektiv behandling av private reguleringsplanar, med sikte på gode bustad- og næringsområdet for dei som etterpå skal etablere seg og leve liva sine der. Det vil også vere nødvendig å bruke ressursar på samarbeid med Statens vegvesen om vegprosjekt som skal gjennomførast i regi av Nordhordlandspakken.

Eit godt plansystem og effektiv plansaksbehandling krev elles noko budsjettmidlar til konsulenthjelp, då kommunen ikkje har full kapasitet til å drive all planlegging i eigen regi.

7.9.2.3 Ureining og tilsyn

Kommunen har eit stort ansvar for å følgje opp ureiningssaker og forsøpling, og føre tilsyn med ulike private bygg og anlegg. Sakene er tidkrevjande og det er nødvendig å bruke relativt store ressursar for at eventuelle miljøsyndarar skal bli pålagt å rydde opp etter seg, eller for at ulovlege tiltak blir fjerna. Dersom kommunen sjølv må rydde opp til slutt, kan kostnadene bli store. Administrasjonen er noko uroleg for at desse sakene ikkje får nok prioritet og kva for inntrykk som då blir skapt.

7.9.3 Innspel til økonomiplan 2017 – 2020

Frå avdelinga si side er det særleg problematisk om arealplanlegging ikkje får høgare prioritet. Det vil få negativ innverknad på utbygging av bustad- og næringsområde i heile kommunen og realisering av Nordhordlandspakken. Vidare vil manglande midlar til drift og vedlikehald av bygningar og anlegg på sikt føre til at den kommunalale eigedomsmassen forvitrar.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Plan, utvikling og kommunalteknikk						
nr.	Navn	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Drift av kommunale bygningar	400	500	600	700	Etter kvart som bygningsmassen aukar, aukar dei faste kostnadene til driftsstyring, låssystem, forsikringar, straum, reinhald, renovasjon, kommunale avgifter osv.
2	Auka husleige i Meland Aktiv	350	350	350	350	Husleiga som kommunen betaler til Meland aktiv for leige av lokale til kulturskulen og skulane er ikkje indeksregulert og har ikkje utvikla seg i takt med den kommunale bruken
3	Drift av kommunale vegar	100	150	200	250	Etter kvart som byggefelta blir ferdigstilte må kommunen ta over dei kommunale vegane for drift og vedlikehald. Nye veglys som følgje av trafikksikringstiltak. Auka faste kostnader til veglys, brøyting, strøing.
4	Ny kommunal vaktmester	300	650	650	650	Til nye skulebygg og drift av bilparken. 50% i 2017 (rest på flyktningebudsjettet)
5	Vedlikehald kommunale bygg	400	600	600	600	Revisjonen er kritisk til å bruke investeringsbudsjettet for vedlikehald av kommunale bygningar, og vi må difor auke driftsutgiftene på dette feltet for å ha midlar til å bokføre meir av vedlikehaldet på driftsbudsjettet.
6	Vedlikehald kommunale vegar	400	600	800	800	Revisjonen er kritisk til å bruke investeringsbudsjettet for asfaltering av kommunale vegar, og vi må difor auke driftsutgiftene på dette feltet for å ha midlar til å bokføre meir av vedlikehaldet på driftsbudsjettet.
7	Konsulentkjøp kommunale planar	500	500	500	500	Det vil alltid vere trong for spisskompetanse på ulike delutgreiingar, og for planleggingstenester når kommunen sin eigen kapasitet ikkje strekk til. Dei næraste åra er det områdeplanane for Midtmarka, Vikebø/Ryland, Frekhaug sentrum og tilrettelegging for næringsutvikling som er mest kritisk når det gjeld kapasitet og spisskompetanse.
8	Ny saksbehandlarstilling på private planar	800	800	800	800	Etter at kommuneplanen sin arealdel vart godkjent, auker aktiviteten hjå private utbyggjarar. Det er for lite med ein stilling dersom kommunen skal møte utbyggjarane på ein god måte, sikre rask behandling og klargjere kvalitet og rammer i tråd med føringane i kommuneplanen.
9	Ny planleggjarstilling ved PUK		800	800	800	Plan- og bygningslova krev at kommunen har kapasitet til å stå for ein større del av arealplanlegginga, slik at utbyggjarar og andre kan konsentrere seg om detaljplanar for sine delfelt. Gjeld krav til kommunale områdeplanar og utgreiingar, m.a. næringsplanlegging, og er ein føresetnad for vekst.
10	Tiltak i kommunen sine vassdrag			500	500	Vassregion Hordaland og krav om kommunale tiltak i vassdraga. Innan 2021 skal det gjennomførast tiltak i Dalevatnet, Mjåtveitlva, bekkar til Herdlefjorden, Fosselva, Kvernhusbekken, Rylandselva. Andre, større tiltak skal vere gjennomført innan 2027, m.a. i Rosslandspollen, Flatøyosen, Eikelandsvatnet, Brakstadvatnet.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		3 250	4 950	5 800	5 950	
nr Prioriterte tiltak:						
1	Drift av kommunale bygningar	400	500	600	700	Kr 400.000,- av framlegget frå fjorårets økonomiplan vart prioritert i 2016-budsjettet. Dette er auken i resten av perioden frå nytt nivå i 2016.
2	Auka husleige i Meland Aktiv	350	350	350	350	Husleiga som kommunen betaler til Meland aktiv for leige av lokale til kulturskulen og skulane er ikkje indeksregulert og har ikkje utvikla seg i takt med den kommunale bruken.
Sum prioriterte tiltak		750	850	950	1 050	

7.10 Kyrkja

Kommunen gjev tilskot til drift av kyrkja og kyrkjestaben. Dei siste åra har tilskotet til kyrkja årleg vore auka med den generell løns- og prisveksten utan omsyn til dei behov som kyrkja har i forhold til tenestenivå, unnateke når tilskotet vart auka i 2015 slik at ein fekk midlar til å dekke husleige etter flytting til Frekhaug senter.

Kyrkja vil vidare vektlegge at folketalsauken i kommunen også får konkrete følgjer for kyrkjestaben sitt arbeid og gjev auka press på alle ressursar. Ikkje minst er det merkbar på talet på dåp, konfirmasjonar og gravferder. Kyrkja har ikkje hatt auke i stillingar finansiert av det kommununale tilskotet sidan 2004, og det var ein liten 8% auke i organiststillinga. I dei seinare åra har kyrkja sjølv fått ansvaret for trusopplæringa (etter at skulen ikkje skulle ha det lengre) og målet er minimum eit møte med kyrkja pr år for alle døypte frå 0 – 18 år. Det er vi langt frå å nå, årleg tilskot frå bispedømet på ca kr 600.000 er langt frå tilstrekkeleg og det tek tid å bygge opp

gode tilbud. Kyrkja har delvis kompensert på spriket mellom behov og ressursar med å bruke egne (innsamla) midlar til å dekke stillingar som burde vore kosta av kommunalt tilskot.

Kyrkje vil spesielt vektlegge følgjande behov for auka driftstilskot i økonomiplanperioden:

- Kompensasjon for auka utgifter med organist og rekneskapsføring (kr 40.000,- per år i 2017-2020)
Slik det er no må kyrkja prioritere ned førebyggjande arbeid mellom barn og unge og utsette grupper for å få mildar til desse tiltaka.
- Diakon (kr 200.000,- per år i 2017-2020):
Kyrkja ønskjer å drive førebyggjande arbeid, og det er trong for ei diakonstilling som kan rette arbeidet spesielt mot utsette grupper, ikkje minst unge som ikkje blir nådd med tradisjonelt organisert arbeid, men også til dømes personar i sorg. Ein diakon har fagleg kompetanse til dette arbeidet. Tiltaket kan gjerne etablerast i samarbeid med kommunen.
- Fullfinansiering av organiststilling frå kommunal løyving (kr 100.000,- per år i 2017-2020):
Kyrkja har kosta auken frå 80 til 100% stilling ved innsamla midlar sidan 2012. Stillinga må aukast etter auke i folketal pga fleire gravferder, konfirmasjonar mm.
- Heimelsovergang og samanslåing av fellesråd (usikker på kor mykje dette vil kunne koste)
Etter kyrkelova frå 1997, skulle heimlane til kyrkja og kyrkjegarden overførast til soknet som sjølvstendig organisasjon. Denne heimelsoverføringa har ikkje vorte gjort i Meland. Det er viktig at dette er i orden i 2020 når ein skal bygge ein ny kommune. Dei tre kommunane som vert slått saman har den følgja at kyrkja også får ein felles organisasjon i eitt fellesråd. Dei tre råda har nokså ulik organisering og kultur og det vil bli ein stor og utfordrande oppgåve å synkronisere og bygge opp ein ny organisasjon. Kommunen må difor setje av ein del av tilskotet frå staten til dette formålet.

Investeringsbehov:

Den einaste kyrkjebygningen i kommunen er bra vedlikehalde, med unntak av tilbygget som ikkje har hatt nokon vesentleg opprusting sidan 1971. Med det store trykket på aktivitet som er på dette bygget, og med svært dårlege arbeidsforhold, ikkje minst sanitærmessig, både for tilsette og frivillige, bør ein kunne prioritere midlar til oppussing. Kr 300.000,- er foreslått i investeringsbudsjettet i 2020.

8 Investeringar

8.1 Ordinære investeringar der renter og avdrag må dekkjast over drift

Tabellen på neste side visar framlegg til investeringar i ordinære driftsmidlar ekskl. Vassverk og avlaup, samt andre kapitalutgifter. Kolonnen heilt til høyre viser budsjett-tal for 2017 inkl. mva, som er det kommunestyret skal gjere vedtak på. I første del av tabellen er investeringane sett opp ekskl. mva slik dei og står spesifisert i økonomiplanen. Vi får mva-beløpa refundert, men dette skal formelt inngå som del av finansieringa av investeringane. Totalt legg rådmann opp til investeringar i ordinære driftsmidlar på kr 91,2 mill. budsjettet for 2017. I tillegg kjem andre kapitalutgifter på kr 8,9 mill., hovudsakleg startlån for vidareutlån. Sum framlegg til nye driftsmidlar og andre kapitalutgifter i 2017 vert dermed kr 100,1 mill..

Alle tal i heile 1000 kr	Ekskl. MVA					Inkl. MVA
	2017	2018	2019	2020	Sum 17-20	2017
Prosjekt						
IKT	2 600	1 300	1 300	1 300	6 500	3 250
IKT diverse direkte invest kommunen	550	550	550	550	2 200	688
IKT-prosjekt via IKTNH	450	450	450	450	1 800	563
Datautstyr skulane	300	300	300	300	1 200	375
Digitalisering av eigedomsarkivet	1 300				1 300	1 625
Teknisk sektor	13 650	8 000	2 700	2 700	27 050	16 313
Kommunale vegar	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	1 250
Trafikksikring	300	300	300	300	1 200	375
Kommunale bygg	1 200	1 200	1 400	1 400	5 200	1 500
Forskottering underg./trafikksikr. Holme	3 000				3 000	3 000
Kostemaskin	500				500	625
2 stk. saltspreiarar	150				150	188
Ny driftsstasjon	5 500	5 500			11 000	6 875
Ny parkeringsplass hurtigbåtkai	2 000				2 000	2 500
Kyrkje	600	500	18 500	-	19 600	750
Utviding av kyrkjegard	500	500	18 500		19 500	625
Skifte tak kyrkjestova	100					125
Skular	45 550	450	200	200	46 400	56 563
Uteområde skular	200	200	200	200	800	250
Tilbygg Grasdal skule	16 200				16 200	20 250
Tilbygg Sagstad skule	27 100				27 100	33 875
Energimerking bygg	300					375
Uteareal Sagstad skule	1 500				1 500	1 500
Utgreiing/planlegging ungdomsskule	250	250				313
Barnehage	250	2 000	40 000	48 000	90 250	313
Ny kommunal barnehage	250	2 000	40 000	48 000	90 250	313
Institusjon/kommunale bustader	13 800	20 000	20 000	-	53 800	13 975
Balkong omsorgsbustader Meland rådhus	700				700	875
Utleigebustader for vanskelegstilte	10 000	10 000	10 000		30 000	10 000
Omsorgsbustader med heldøgns tilsyn	3 100	10 000	10 000		23 100	3 100
Kultur/næring	-	5 100	-	-	5 100	-
Restaurering av meieribygget		5 100			5 100	-
Sum ordinære driftmidlar:	76 450	37 350	82 700	52 200	248 700	91 163
						-
Andre kapitalutgifter						
Startlån - vidareutlån	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000	6 000
Avdrag på startlån - Husbanken	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	2 000
Eigenkapitalinskot KLP	900	900	900	900	3 600	900
Sum andre kapitalutgifter:	8 900	8 900	8 900	8 900	35 600	8 900
Sum driftsmidlar og andre kapitalutgifter	85 350	46 250	91 600	61 100	284 300	100 063

8.1.1 IKT

IKTNH-prosjekter

Meland kommune sin del av fellesinvesteringar i IKT Nordhordland. Anslag på løpande investeringar, ikkje definert kva prosjekt som skal gjennomførast i økonomiplanperioden.

IKT Meland

Løpande investeringar i IKT utstyr i kommunen. Fast årleg sum til diverse tiltak.

Digitale tavler og Klasesett bærbar PC-ar skulane

Investering i digitalt undervisningsmateriell på skulane

Digitalisering av eigedomsarkivet

Krav om fullelektronisk saksbehandling betyr at det gamle eigedomsarkivet, som berre eksisterte i papirutgåve fram til slutten av 1990-talet, må digitaliserast. Arbeidet er omfattande og må utførast av innleigd kompetanse. Digitaliseringa må koordinerast opp mot dagens elektroniske arkivløyning. Resultatet av arbeidet er at alle gamle og nye tiltak knytt til gårds- og bruksnr kan hentast opp elektronisk, og på sikt vere tilgjengeleg for den enkelte grunneigar i ei «mi side»- løyning.

8.1.2 Teknisk

Kommunale vegar

Kommunedelplanen for kommunale vegar, godkjent av kommunestyret 12.03.2008, tek for seg vedlikehald og opprusting av både kommunale vegar og kaier. For å få ei oppgradering over ein 15-års periode er det i planen tilrådd avsett kr 1,5 mill. per år. For perioden 2017-2020 er det føreslått sett av kr 1,0 mill. per år. Dette er mindre enn det som er tilrådd, men er noko meir enn det som har vore avsett dei seinare åra.

Trafikksikring

Trafikksikringsplan for Meland kommune 2012-2016 er godkjent av kommunestyret i møte 12.09.2012. For økonomiplanperioden er det sett av kr 300 000,- årleg til trafikksikringstiltak. Dette er mindre enn ønskjeleg i høve til trafikksikringsplanen, men tilpassa totalrammene for dei kommunale investeringane. Årleg handlingsplan med konkrete tiltak vert godkjent av Utval for drift og utvikling.

Kommunale bygg

Vedlikehaldsplan for kommunale bygningar godkjent av kommunestyret 14.10.2015 legg premissane for det planlagde vedlikehaldet. Årleg handlingsplan med konkrete tiltak vert godkjent av Utval for drift og utvikling. Det er eit sterkt behov for meir midlar til oppgradering av den kommunale bygningsmassen, og det er lagt opp til ei auke i investeringsramma i økonomiplanperioden.

Forskottering undergang/trafikksikring Holme

Kommunen ønskjer å få fortgang i trafikksikringstiltak på Holme. Løysinga må vere regulert og godkjent av Statens vegvesen før gjennomføring. Tiltaket inngår i Nordhordlandspakken.

Kostemaskin

Budsjettet kr 0,5 mill. i 2017. Kommunen bruker i dag innleid maskin, men behovet er så stort at det bør kjøpast inn ein eigen maskin. Maskina skal nyttast til reingjering av kommunale vegar. Støv og sand frå trafikkerte områder er både miljømessig og helsemessig til ulempe.

2 stk. saltspreiarar

Saltspreiarar til vintervedlikehald. Budsjettet med ein i 2016 og ein i 2017.

Ny driftsstasjon

Det er nødvendig med ny driftsstasjon dersom meieribygget skal restaurerast. Det er gjort ei grovkalkyle av eit nytt bygg på ca 600 m². Kostnaden er usikker. Lokalisering og nærare detaljering av bygget er ikkje avklart.

Ny parkeringsplass hurtigbåtkai

Parkeringsplassen på Frekhaug kai har dårleg kapasitet. Det er behov for meir parkeringsplasser i nærleiken, og det vert føreslått å bygge ein ny parkeringsplass ved Varnappen reinseanlegg. Parkeringsplassen skal ha plass til ca. 40 biler.

8.1.3 Kyrkja

Utviding av kyrkjegard

Det er eit krav om at kommunen skal ha ledige gravplassar til 3 % av innbyggerane til ein kvar tid. Prognosar viser at ein i rundt år 2017 ikkje lenger vil tilfredsstille dette kravet. Det er ønskjeleg at det vert bygd 600 nye gravplassar innan 2020. Detaljregulering av nytt areal som er avsett i kommuneplanen startar opp i 2016. Totalkostnad på kr 19,5 mill. er ein førebels budsjettsum.

Skifte tak kyrkjestova

Taket er gammalt og undertaket må skiftast grunna lekkasjar. Ein reknar med eksisterande skiferstein kan gjenbrukast.

Ny kyrkje på Frekhaug

Kjøp av tomt som kyrkjebygget er plassert på ligg i budsjettet for 2016. Dersom ikkje ein får gjennomført kjøpet i 2016, legg ein opp til kunne overføre midlane frå 2016 til 2017 i eige budsjettjusteringsvedtak. Det er ikkje sett av midlar i budsjettet for 2017 eller i økonomiplanperioden til nytt kyrkjebygg, eventuelt som eit kombinasjonsbygg med kultur.

8.1.4 Skular og barnehage

Uteområde skuler

Investeringar i uteområde for elevar og parkeringsplassar på skulane. Kva tiltak som skal gjennomførast det einskilde år vert spesifisert det årlege budsjettet.

Tilbygg Grasdal skule

Vedteke forprosjekt inneberer ei utbygging på ca. 1050 m². I tillegg kjem areal til ventilasjonsrom og ombygging i eksisterande skulebygg. Det skal byggast ut fleire nye klasse- og grupperom, spesialrom samt meir areal for personale. I tillegg vil parkeringsplass for skulen bli utvida med nytt areal. Tilbygget skal stå klart til skulestart hausten 2017. I mellomtida vil det bli nytta modulbygg for å sikre nok areal.

Tilbygg Sagstad skule

Vedteke forprosjekt inneberer ei utbygging på ca 1700 m². I tillegg kjem loftsareal til lager og ventilasjonsrom og ombygging i eksisterande skulebygg. Det skal bli bygd ut fleire nye klasse- og grupperom, nytt musikkrom, allrom og areal for personale. Tilbygget er noko seinka grunna lang anbodsprosess med klagebehandling. Tilbygget vil stå klart til utgangen av 2017. I mellomtida vil det bli nytta modulbygg for å sikre nok areal.

Energimerking bygg

Alle bygg over 1000 m² skal energimerkes jf. energimerkeforskrifta. I Meland er dette 7 bygg. Energimerking er ei kartlegging av oppvarming, ventilasjon og andre faktorar som påverker energibruket. Kartlegginga vil peike på tiltak for å minske energibruk og dermed driftskostnader.

Rosslund skule ventilasjon

Etablering av ventilasjonsanlegg på den eldste delen av skulen. Er kun naturleg ventilasjon i dag. Ikkje prioritert i økonomiplanperioden. I samband med energimerking vil det bli gjort ei nærare vurdering av ventilasjonsanlegget.

Tilbygg Meland ungdomsskule

Det vil etter kvart vere behov for å auke kapasiteten på skulen med ein ekstra parallell. Ikkje prioritert i økonomiplanperioden, men kan verte framskunda dersom elevtalsauken vert større enn rekna med. Må sjåast i samanheng med utgreiing/planlegging av ny ungdomsskule på Frekhaug.

Uteareal Sagstad skule

Kjøp og opparbeiding av uteareal for Sagstad skule. Skulen har i dag for lite uteopphaldsareal for elevane. Dette arealet vil bli enda mindre når skulen vert bygd ut samtidig som elevtalet aukar ytterlegare. Foreløpig er det lagt inn ei grov kostnadskalkyle.

Utgreiing/planlegging ungdomsskule

Vurdering av noverande skulekapasitet og framtidig lokalisering for å møte folkeveksten.

Ny kommunal barnehage

Prognoser viser at det etterkvart vil bli for lite kapasitet på barnehageplassar i kommunen. Ei moglegheitsstudie for barnehage er no i slutfasen og studien tyder på at opphavelag kostnadsestimatet er for lite. Kommunen skal også få gjennomført ei eigen moglegheitsstudie for Langelandsskogen. Ettersom Langelandsskogen er eit av lokaliseringalternativa til ny barnehage vil konklusjonen av moglegheitsstudia for barnehage bli koordinert med moglegheitsstudia for Langelandsskogen, tidleg vår 2017.

8.1.5 Helse, sosial og omsorg

Balkong omsorgsbustader Meland rådhus

Leigetakarar har i dag ikkje eige uteopphaldsareal, noko som er svært ynskjeleg å få til. Det er gjennomført eit forprosjekt og vi ønskjer å foreta bygging av balkongen i 2017.

Utleigebustader for vanskelegstilte

Ny temaplan for Helse, sosial og omsorg 2015-2018 samt eigen Bustadmelding er under arbeid.

I høve busetting av flyktningar har Kommunestyret sak 49/2015 fatta vedtak om mottak av 23 flyktningar per år i perioden 2015-2017. Det er såleis trong for fleire kommunale utleigebustader. Det er lagt inn kjøp av 5 bustader per år i planperioden. Det er eige investeringstilskot via Husbanken på inntil 40 % til det enkelte prosjekt.

Omsorgsbustader med heildøgns helse- og sosialteneste

I 2017 er det behov for å kjøpe ein ny einebustad grunna behov for rehabilitering av eldre kommunal bustad som vert nytta med forsterka tenesteyting.

Ferdigstilling av temaplanen for Helse, sosial og omsorg kan medføre endringar i prioriteringar, men inntil vidare er det vurdert behov for 12 stk. nye bu-einingar med fellesareal sentralt i Meland. Desse kan vere samla i 1 bygg eller delast på 2 separate bygg (til dømes 2 x 6 einingar). Målgruppa er personar som treng tenester på ulike tider av døgnet. Omfang av tenester vil kunne variere gjennom døgnet og over tid. Dette kan inkludere personar med langvarig somatisk sjukdom, ulik type funksjonsnedsetting, rusvanskar og/eller psykiske lidningar. I tillegg er det lagt inn midlar til kjøp av eit par frittliggjande omsorgsbustader. Det er eige investeringstilskot via Husbanken der Husbanken dekker inntil 45 % av kostnadene til oppføring.

8.1.6 Kultur/næring

Restaurering av meieribygget

Restaurering og ombygging av Holsnøy meieri til kultur- og næringsverksemd. Bygget fungerer i dag som lager og verkstad for den kommunale driftsavdelinga, og desse funksjonane må flyttast til nye lokale.

8.1.7 Andre bygg

Idrettshall/Symjehall

Det er eit stort behov for ny idrettshall i kommunen. Både Sagstad skule og Meland ungdomsskule manglar gymsal. Dei lokala som i dag vert leigd (Meland Aktiv, Nordhordland folkehøgskule) byrjar å få lite kapasitet. Ved bygging av ein ny idrettshall er det ønskjeleg å bygge eit anlegg som kan nyttast i fleire samanhengar og også kunne fungere som eit regionalt anlegg. Her vil det også kunne vere ønskjeleg å etablere eit nytt symjebasseng. I dag er det berre Rosslund skule som har symjebasseng. Bassenget er av eldre dato, og vil ha ei avgrensa levetid. Tiltaket er førebels ikkje utgreidd ettersom det ikkje er funne rom for det i økonomiplanperioden, og det er såleis ikkje lagt inn budsjett-tal i økonomiplanperioden.

Helsehus

Det er behov for samlokalisering og større lokale til fastlege, helsestasjon, fysioterapi og psykiske helsetenester på Frekhaug. Grunna usikkerheit knytt til framtidig bruk av Meland rådhus i ein eventuell ny kommunestruktur, er det ikkje lagt inn noko midlar til helsehus i denne økonomiplanperioden.

8.2 Kommentarer til investering i sjølvkostprosjekt – Vassverk og Avlaup

Framlegg til investeringar er basert på vedteken tiltaksplan for Vassforsyning, avlaup og vassmiljø. Investeringane er planlagt som ein heilskap for å oppfylle målsetjingane i denne planen, og endringer i investeringsnivå krev at tiltaksplanen må revurderast.

Investeringar i Vassverk og avlaup (sjølvkostfin.)	2017	2018	2019	2020	Sum 17-20
Vatn	45 600	46 025	11 600	-	103 225
Nytt vassbehandlingsanlegg Hestdal	35 000	24 725			59 725
Vassleidning Tveit-Holme		3 600			3 600
Vassleidning Landsvik-Rosslund	10 600	11 100	5 000		26 700
Vassleidning Litlebergen-Frekhaug		6 600	6 600		13 200
Avlaup	7 300	11 000	12 500	-	30 800
Avlaupsleidning Holmeknappen-Tveit	6 000	5 000			11 000
Sanering Rosslundspollen	1 000	6 000	12 500		19 500
Spylevogn	300				300
Sum VA-investeringar:	52 900	57 025	24 100	-	134 025

8.2.1 Vatn

Nytt vassbehandlingsanlegg Hestdal

For å sikre Meland kommune nok vatn er det nødvendig å byggje eit nytt hovudvassverk. Det er no gjennomført eit forprosjekt for nytt vassbehandlingsanlegg på Hestdal som har vist at opphøveleg planlagt reinseprosess ikkje er mogleg. Det har også vist seg at ny inntaksleidning må vere lengre og det inneberer større dimensjon. Dette fører også til behov for ein større råvasspumpetasjon enn først antatt. Samla gjev desse endringane behov for ei større kostnadsramme for prosjektet. Det opphøvelege kostnadsoverslaget vart gjort som ein del av revisjon av tiltaksplan for vass, avlaup og vassmiljø 2015-2019, og dermed med langt mindre kunnskap om prosjektet enn det som vert utarbeidd gjennom forprosjektet som no har vore gjennomført.

For å unngå at det samla gebyrnivået innan VA-sektoren auker på grunn av større kostnader med vassbehandlingsanlegget vil ein tilrå å utsette to prosjekt: Vassleidning Vollo-Brakstad og Sanering Brakstad til seinare. Desse prosjekta hastar ikkje like mykje som vassbehandlingsanlegget, for å sikre innbyggjarane i Meland kommune ei trygg og tilstrekkeleg vassforsyning.

Vassleidning Tveit-Holme

I samband med legging av ny avlaupsleidning frå Tveit til Holmeknappen vert det tilrådd å oppgradere eksisterande leidning frå Tveit til Holme i felles grøft med avlaupsleidning.

Vassleidning Landsvik-Rosslund

For å sikre vassforsyninga til Husebø og Rosslund, og klarlegge for nytt høgdebasseng på Rosslund, vert det tilrådd ein ny leidning frå Landsvik til Rosslund. Dette vil gje eit ringsamband som gjer det mogeleg å forsyne Husebø også frå Rosslund ved eventuell driftsstans for den nye sjøleidningen Riplevika-Landsvik. Vidare vil også Rosslund få betre sikring fordi det vil vere mogeleg å forsyne Rosslund gjennom ny sjøleidning Riplevika-Landsvik. Nytt høgdebasseng Rosslund er teke inn som ein del av prosjektet fordi det vil vere fornuftig å prosjektere og bygge bassenget samtidig med vassleidninga. Eit høgdebasseng vil gje god sikring mot eventuell leidningsbrot på overføringsleidningen frå Meland vassverk. Denne delen av kommunen har ikkje nokon form

for utjamning/magasinerer. I tillegg vil eit høgdebasseng her betre trykktilhøva i nettet. Etter legging av sjøleidningen frå Riplevika til Landsvik kan ein få ujamne trykktilhøve som kan utjammast i eit høgdebasseng.

Vassleidning Vollo-Brakstad

I samband med bygging av ny avlaupsleidning frå Vollo til Brakstad vil ein tilrå ei oppgradering av eksisterande leidning frå Vollo til Brakstad i felles/delvis felles grøft med avlaupsleidning. Prosjektet er flytta til seinare.

Vassleidning Litlebergen – Frekhaug

For å sikre forsyninga til Frekhaug og legge til rette for vidare utbygging både på Frekhaug og Flatøy vil ein tilrå bygging av ein ny vassleidning frå Litlebergen til Frekhaug. Denne leidningen bør sjåast i samanheng med Nordhordlandspakken og planlagt utviding av FV 245.

Vassleidning Litlebergen- Flatøy-Knarvik

Det har lenge vore eit ønskje om å betre beredskapen i vassforsyninga gjennom eit interkommunalt samarbeid. I tillegg er det behov for meir kapasitet på vatn for framtidig utbygging i Midtmarka.

8.2.2 Avlaup

Avlaupsleidning Holmeknappen-Tveit

I 2011-2012 vart det bygd felles vassforsynings- og avlaupsleidningar mellom Vollo og Tveit vegkryss, langs Brakstadvassdraget. I tillegg er det etablert leidningsanlegg langs ei strekning forbi barnehagen på Holme. Desse tiltaka er ein del av eit større prosjekt med å avlaupssanere Brakstadvassdraget. Først er ingen tilknytt avlaupsanlegget. For å gjere ferdig saneringstiltaket må det byggjast reinseanlegg og utslepp ved Holmeknappen, og avskjerande leidningsanlegg opp til fv.564 – og vidare opp til vegkrysset på Tveit, der det vert tilkopla eksisterande avlaupsleidning. Dette tiltaket var og med på investeringsplanen i hovudplanen 2010-2014, men vart ikkje utført. Prosjektering av tiltaket er kome i gang og endeleg detaljprosjektering kan endre kalkyla for prosjektet.

Sanering Fløksand

I samband med vassleidning Fløksand-Vikebø er det bygd leidningsanlegg for avlaup langs delar av Fløksandvegen. I dette tiltaket inngår bygging av reinseanlegg (slamavskiljar) og utsleppsleidning. I tillegg vert avlaupsanlegget utvida langs Vestbygdvegen, for å utløyse bustadfeltet på austsida av fylkesvegen. Tiltaket (utanom prosjektering) er flytta til seinare jf. KS-vedtak 82/2016.

Sanering Brakstad

På nordvestsida av Brakstadvatnet er det om lag 30 bustader og noko næring (samla ca 120 pe), der avlaupsvatn drenerer til vassdraget. Avlaupsvatnet vert samla i ei ny pumpestasjon langs veggen, og overført mot Fløksand i vest. Leidningsanlegget må først fram til utbygd anlegg på Fløksand. Saneringstiltaket er ein del av eit større prosjekt med å avlaupssanere Brakstadvassdraget, og var med i handlingsplanen 2010-2014 (med ei anna løysing). Prosjektet er flytta til seinare.

Sanering Rosslandspollen

Rosslandspollen er ei innelukka og sårbar resipient med dårleg vassutskifting. Oppsamla avlaup ved Ryland-Vikebø vert ført ut av pollen gjennom ei lang pumpeleidning, til utslepp i Herdefjorden. Men det er mange bustader i Rossland-, Skurtveit- og lo-området som har direkte/indirekte avlaupsutslepp til pollen. Sjølv om det i seinare tid er sett krav til reinsing i minireinseanlegg frå spreidd busetnad i nedslagsfeltet, er det eit langsiktig

mål å få sanert Rosslandspollen for alle utslepp. Oppsamla avlaupsvatn bør leiast ut i det opne fjordsystemet, Herdlefjorden.

Det er relativt store avstandar og komplisert terreng i nedslagsområdet, og det bør utarbeidast ei samla plan for korleis ein kan sanere eksisterande utslepp til Rosslandspollen og overføre avlaupsvatnet til Herdlefjorden. Prosjekt overføring Leirdalen – Eikeland er tatt inn i Sanering Rosslandspollen fordi overføringa bør vurderast som ein del av den samla planen for Rosslandspollen.

Spylevogn

Den gamle vogna er for svak. For spyling av kummar og leidningar.

8.3 Oppsummering investeringar

Prosjekt	Ekskl. MVA					Inkl. MVA
	2017	2018	2019	2020	Sum 17-20	2017
<i>Alle tal i heile 1000 kr</i>						
IKT	2 600	1 300	1 300	1 300	6 500	3 250
Teknisk sektor	13 650	8 000	2 700	2 700	27 050	16 313
Kyrkje	600	500	18 500	-	19 600	750
Skular	45 550	450	200	200	46 400	56 563
Barnehage	250	2 000	40 000	48 000	90 250	313
Institusjon/kommunale bustader	13 800	20 000	20 000	-	53 800	13 975
Kultur/næring	-	5 100	-	-	5 100	-
Sum ordinære driftsmidlar:	76 450	37 350	82 700	52 200	248 700	91 163
Sum andre kapitalutgifter:	8 900	8 900	8 900	8 900	35 600	8 900
Sum investeringar ordinære driftsmidlar:	85 350	46 250	91 600	61 100	284 300	100 063
Finansiering og kapitalinntekter						
Lån Husbanken for vidareutlån	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000	6 000
Mottekte avdrag startlån	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	1 600
Bruk av fond startlån	400	400	400	400	1 600	400
Mva-refusjon	-	-	-	-	-	14 713
Bruk av kapitalfond og disp.fond	900	900	900	900	3 600	900
Lån	76 450	37 350	82 700	52 200	248 700	76 450
Sum finansiering ordinære driftsmidlar:	85 350	46 250	91 600	61 100	284 300	100 063
Investeringar i Vassverk og avlaup (sjølvkostfin.)						
Vatn	45 600	46 025	11 600	-	103 225	45 600
Avlaup	7 300	11 000	12 500	-	30 800	7 300
Sum VA-investeringar:	52 900	57 025	24 100	-	134 025	52 900
Lån:	52 900	57 025	24 100	-	134 025	52 900
Sum finansiering VA:	52 900	57 025	24 100	-	134 025	52 900
Sum alle investeringar:	138 250	103 275	115 700	61 100	418 325	152 963
Sum nye lån:						135 350

Merk at alle beløp er ekskl. mva. I budsjettet skal det for dei fleste investeringar i ordinære driftsmiddel påplussast mva, men refusjon mva vert og plussa på som finansiering, og bruk av lån og kapitalfond vert såleis ikkje endra. I økonomiplanperioden 2017-2020 viser oppdatert investeringsplan investeringar for i alt kr 418 mill. Sum låneopptak i økonomiplanperioden er budsjettet med kr 382 mill.